

ACADEMIA ROMÂNĂ
Grupul de reflecție
Evaluarea Stării Economiei Naționale

ESEN - 2
INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

EVOLUȚIA SISTEMULUI BANCAR ROMÂNESC
ÎN PERSPECTIVA ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Prof. univ. dr. Lucian C. IONESCU

Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române

Institutul Național de Cercetări Economice
Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
Grupul de reflecție
Evaluarea Stării Economiei Naționale

Coordonare generală:
Academician Eugen SIMION
Președintele Academiei Române

Coordonare executivă:
Academician Aurel IANCU

Consiliul de orientare și evaluare științifică:

Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologie a Academiei Române

Acad. Tudorel POSTOLACHE, președintele Secției;
Prof. dr. Constantin BĂRBULESCU, m.c.; Acad. Mircea Paul COSMOVICI;
Prof. dr. Daniel DĂIANU, m.c.; Acad. Emilian DOBRESCU;
Prof. dr. Ion DOGARU, m.c.; Acad. Ion FILIPESCU;
Acad. Aurel IANCU, vicepreședinte executiv;
Prof. dr. Constantin IONETE, membru de onoare al Academiei Române;
Prof. dr. Mugur C. ISĂRESCU, m.c.; Acad. Costin KIRIȚESCU;
Prof. dr. Vasile STĂNESCU, membru de onoare al Academiei Române;
Acad. Iulian VĂCĂREL; Prof. dr. Gheorghe ZAMAN, m.c.;
Prof. dr. Cătălin ZAMFIR, m.c.

Institutul Național de Cercetări Economice

Prof. dr. Mircea CIUMARA, director general
Prof. dr. Valeriu IOAN-FRANC, director general adjunct
Prof. dr. Gheorghe DOLGU

Directoratul și secretariatul științific

Prof. dr. Valeriu IOAN-FRANC; Prof. dr. Sorica SAVA;
Mircea FĂȚĂ; Drd. Aida SARCHIZIAN; Dan OLTEANU

*Ediție realizată cu asistență financiară din partea Comunității Europene,
grant B7-030-ZZ00 24.03.08.15.*

Punctele de vedere exprimate în acest studiu aparțin autorilor și, prin urmare, nu pot fi considerate în nici un fel ca exprimând punctul de vedere oficial al Comunității Europene.

CUPRINS

I – Structura funcțională și indicatorii de analiză și evaluare ai activității bancare	7
II – Deschiderea internațională a sistemului bancar	17
ANEXA 1	23
DIRECTIVA PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI nr. 2000/12/CE din 20 martie 2000 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit.....	24
Legea Gramm-Leach-Bliley	44
The New Basel Capital Accord	52
ANEXA 2	59
ANEXA 3	63
ANEXA 4	67

CONTENTS

I - The functional structure of banking - analysis and assessment indicators	7
II - International dimension of banking.....	17
ANNEX 1	23
The European Parliament and Council Directive No. 2000/12/EC of 20th March, 2000, concerning the initiation and activity of the credit institutions	24
Gramm-Leach-Bliley Law.....	44
The New Basel Capital Accord.....	52
ANNEX 2.....	59
ANNEX 3.....	63
ANNEX 4.....	67

EVOLUȚIA SISTEMULUI BANCAR ROMÂNESC ÎN PERSPECTIVA ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Deși sintagma “economii în tranziție” vizează cu precădere țările din Europa Centrală și de Est, ultimele două decenii au marcat ample și profunde transformări la nivelul întregii economii mondiale. Astfel, procesele de liberalizare și dereglementare ale piețelor și fluxurilor de capital, începute în anii '80 ai secolului XX în state occidentale puternic dezvoltate, au devenit “programatice” pentru organismele monetar-financiare internaționale și “standarde” pentru trecerea la economia de piață în fostele țări socialiste, începând cu anii '90 ai secolului trecut.

După cum este cunoscut, sectorul financiar al statelor actualmente dezvoltate a evoluat fie pe baza “modelului bancar” (Europa occidentală și, într-o măsură însemnată, Japonia), fie sub impactul piețelor de capital bursiere și extrabursiere (cazul Americii de Nord). Dacă până spre sfârșitul secolului XX aceste modele ale dezvoltării capitalului puteau fi delimitate cu relativă ușurință, integrarea și globalizarea piețelor monetar-financiare diluează până la dispariție demarcația dintre componentele tradiționale ale domeniului financiar.

Granița secolelor XX / XXI a marcat un nou cadru legislativ pentru evoluția sistemului financiar internațional, valorificând transformările din centrele de putere ale economiei mondiale. Exemple edificatoare sunt Directiva 2000/12/EC (privind activitatea instituțiilor de credit din Uniunea Europeană) și Legea Gramm-Leach-Bliley (privind sistemul financiar din SUA). În același context, începutul anilor 2000 se află sub semnul unor ample dezbateri focalizate în jurul proiectului unui nou acord privind adecvarea capitalului, lansat sub auspiciile Comitetului de la Basel pentru Supraveghere Bancară - «The New Basel Capital Accord» (*Anexa 1* prezintă structura celor trei documente menționate).

I – Structura funcțională și indicatorii de analiză și evaluare ai activității bancare

În țările din Europa Centrală și de Est (TECE), “moștenirea” economiei de comandă – dincolo de nivelul modest al dezvoltării – a oferit un anumit avantaj băncilor, în absența infrastructurii necesare pieței de capital.

Astfel, spre sfârșitul anilor '90 ai secolului XX, băncile reprezentau circa 1/3 din sectorul financiar¹⁾ al statelor membre OCDE, în timp ce în TECE ponderea

¹⁾ *Depozite bancare, capitalizarea burselor de valori, obligațiuni și efecte de comerț.*

băncilor era de aproape 2/3. Dar semnificația reală a acestor ponderi este sugerată de raportarea activelor sectorului financiar la produsul intern brut (PIB). În acest caz, valorile sectorului financiar echivalau, în medie, cu dublul PIB în statele membre OCDE, dar numai cu 1/3 din PIB în TECE. Din datele menționate, rezultă un sector financiar slab dezvoltat, dominat de băncile comerciale.

1. În acest sens, economia României oferă un exemplu edificator: la începutul anilor 2000, sectorul financiar reprezenta circa 30% din PIB, în timp ce depozitele bancare aveau o pondere de aproape 70% în structura sectorului financiar.

În condițiile negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană (UE), dominanta bancară se poate transforma în responsabilitatea edificării unui sistem financiar din ce în ce mai echilibrat, îmbinând modernizarea activității bancare cu dezvoltarea pieței de capital. Această perspectivă pune în evidență un adevăr economic esențial: "Rolul sectorului financiar are o importanță crucială pentru toate țările. Băncile sunt intermediarii economiilor și investițiilor, iar numai instituțiile solide sunt capabile să atragă depozite și să le canalizeze, în mod profesionist, către oportunități productive. Eficiența sistemului bancar și a piețelor financiare reprezintă un factor determinant pentru creșterea durabilă".²⁾

În evoluția "naturală" a economiei de piață a fost posibil ca sistemul financiar să reprezinte un corolar al dezvoltării economice *reale*. În prezent, cu deosebire pentru economiile în tranziție, *formarea și maturizarea structurilor financiare devin un catalizator al transformărilor social-economice*.

Evident, în ultimă instanță, economia financiară și cea reală sunt cele două fațete ale aceleiași "monede" – circuitul economic al veniturilor, cheltuielilor și investițiilor.

Având în vedere aceste premise metodologice, evaluarea stadiului actual al domeniului financiar reprezintă un test semnificativ pentru ansamblul economiei. Astfel, Comisia Europeană aprecia în raportul privind pregătirea aderării României la Uniunea Europeană: "*Sistemul financiar este foarte subdezvoltat și încă nu poate oferi o intermediere eficace între cei care economisesc și investitori*". În iunie 2001, activele bancare aveau o pondere de 24,7% în PIB estimat, în timp ce totalul creditelor acordate reprezenta numai 10,4% din PIB. Majoritatea creditelor aveau scadențe pe termen foarte scurt... Împrumuturile ipotecare echivalau cu puțin peste 1% din totalul creditelor acordate. Aproximativ 69% din împrumuturi erau acordate în valute străine.³⁾

Totuși, Raportul Comisiei Europene (noiembrie 2001) a remarcat că "*sectorul financiar a renunțat la practicile păgubitoare ale trecutului*". Băncile aflate în proprietatea statului au fost curățate de împrumuturile neperformante (bad

²⁾ Jacques de Larosičre în «*Financial Transition in Europe and Central Asia*», The World Bank, Washington, D.C., 2001.

³⁾ Commission of the European Communities, "Regular Report on Romania's Progress towards Accession", Brussels, 13.11.2001.

loans) și îndoielnice. Marile credite direcționate spre subvenții nu mai sunt canalizate prin sistemul bancar. Împrumuturile bancare acordate întreprinderilor proprietate de stat nu mai reprezintă decât 10% din volumul total al activității de creditare. Pe baza informațiilor disponibile, cea mai mare bancă de stat – BCR – pare a fi profitabilă.”⁴⁾

Într-adevăr, ultimii ani ai secolului XX – cu deosebire intervalul 1999/2000 – au marcat o transformare spectaculară a structurii sistemului bancar românesc. Chiar dacă prefacerile au avut o alură dramatică și un cost social ridicat, se poate aprecia că au fost create premisele unei asanări efective în domeniul bancar.

Structura de proprietate a capitalului social și a activelor nete a înregistrat modificări ample, în sensul liniilor de forță ale modelului economiei de piață promovat de principalele instituții monetar-financiare internaționale (tabel 1 și 2).

“Absorbția” Bancorex de către BCR și pregătirea pentru privatizare a Băncii Agricole s-au numărat printre cele mai importante evenimente din sistemul bancar care au redus drastic ponderea capitalului de stat în capitalul social al băncilor, de la peste 1/2 în 1998 la mai puțin de 1/3 în 2001, dar, simultan, și a capitalului autohton, de la aproape 2/3 în 1998 la 37,5% la sfârșitul anului 2001 (de stat și privat – cumulată).

Scoțând în evidență rolul efectiv al fiecărei bănci pe piața monetar-financiară, activele nete ilustrează pregnant “punctul de inflexiune” menționat: diminuarea capitalului de stat de la 71% în 1998 la 41,8% în 2001, dar și a capitalului autohton de la 80% în 1998 la 44,8% în 2001.

Consecință firească a peste patru decenii de funcționare a economiei de comandă, economia României nu a putut genera capital privat autohton. Iată însă că nici tranziția la economia de piață nu a stimulat creșterea de durată a ponderii capitalului privat autohton. Din contră, între 1998-2001, ponderea sa a scăzut de la circa 12% la 5% în capitalul social al băncilor comerciale și de la 9% la 3% în activele bancare nete.

Tabel 1

Capitalul social (de dotare) al băncilor comerciale grupate după natura capitalului, inclusiv al sucursalelor băncilor străine (1998-2001)

	Decembrie 1998		Decembrie 1999		Decembrie 2000		Decembrie 2001	
	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%
Bănci cu capital majoritar autohton,	3.693,7	64,2	5.794,7	58,2	6.482,4	46,2	10.238,3	37,5
din care:								
- cu capital majoritar de stat	2.999,8	52,1	4.084,4	41,0	5.380,6	38,4	8.883,7	32,5

⁴⁾ *Idem.*

	Decembrie 1998		Decembrie 1999		Decembrie 2000		Decembrie 2001	
	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%
- cu capital majoritar privat	693,9	12,1	1.710,3	17,2	1.101,8	7,8	1.354,6	5,0
Bănci cu capital majoritar străin	1.398,9	24,3	3.796,4	38,2	6.537,2	46,6	15.657,6	57,4
Total bănci comerciale	5.092,6	88,5	9.591,1	96,4	13.019,6	92,8	25.895,9	94,9
Sucursalele băncilor străine	660,0	11,5	357,0	3,6	1.005,2	7,2	1.393,7	5,1
Bănci cu capital majoritar privat ^{x)}	2.752,8	47,9	5.863,7	59,0	8.644,2	61,6	18.405,9	67,5
Bănci cu capital majoritar străin ^{x)}	2.058,9	35,8	4.153,4	41,8	7.542,4	53,8	17.051,3	62,5
Total sistem bancar	5.752,6	100	9.948,1	100	14.024,8	100	27.289,6	100

^{x)} inclusiv sucursalele băncilor străine.

Sursa: Banca Națională a României.

Tabel 2

Activul net al băncilor comerciale grupate după natura capitalului, inclusiv al sucursalelor băncilor străine (1998-2001)

	Decembrie 1998		Decembrie 1999		Decembrie 2000		Decembrie 2001	
	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%
Bănci cu capital majoritar autohton, din care:	106.683,9	80,0	88.645,2	52,5	114.563,9	49,1	154.308,8	44,8
- cu capital majoritar de stat	94.647,7	71,0	79.038,2	46,8	107.536,4	46,1	144.259,9	41,8
- cu capital majoritar privat	12.036,2	9,0	9.607,0	5,7	7.027,5	3,0	10.048,9	3,0
Bănci cu capital majoritar străin	19.011,3	14,3	68.407,5	40,4	100.565,9	43,1	163.184,4	47,3
Total bănci comerciale	125.695,2	94,3	157.052,7	92,9	215.129,8	92,2	317.493,2	92,1
Sucursalele băncilor străine	7.581,1	5,7	11.942,1	7,1	18.124,3	7,8	27.328,7	7,9
Bănci cu capital majoritar privat ^{x)}	38.628,6	29,0	89.956,6	53,2	125.717,7	53,9	200.562,0	58,2
Bănci cu capital majoritar străin ^{x)}	26.592,4	20,0	80.349,6	47,5	118.690,2	50,9	190.513,1	55,2
Total sistem bancar	133.276,3	100	168.994,8	100	233.254,1	100	344.821,9	100

^{x)} inclusiv sucursalele băncilor străine.

Sursa: Banca Națională a României.

În aceste condiții, continuarea și generalizarea procesului de privatizare semnifică, de fapt, instaurarea preponderenței absolute a capitalului străin asupra sistemului bancar. În favoarea acestei tendințe, Lajos Bokros (director în cadrul Băncii Mondiale) aduce o serie de argumente: regimul comunist a distrus încrederea în instituțiile private autohtone; când economia de comandă s-a prăbușit, economia mondială era deja caracterizată printr-un grad ridicat al concurenței transnaționale, producând noi servicii în proporții și de o calitate fără precedent; impactul “capitalismului liberal”, puternic mediatizat, împreună cu dorința ajungerii din urmă a statelor dezvoltate, a făcut ca populația țărilor din Europa Centrală și de Est să solicite cele mai bune și moderne servicii: “Dar oamenii care cer tot ce este mai bun, în calitate de clienți, nu sunt, din păcate, capabili să creeze astfel de servicii atunci când sunt producători. Consumatorii pretind produse și servicii străine de calitate, demne de încredere, în timp ce s-ar putea să refuze structurile care creează și mențin nivelul înalt al calității Astfel, a renunța, prin vânzare, la controlul asupra instituțiilor financiare în favoarea unor parteneri străini strategici este cea mai bună modalitate de a reduce decalajul uriaș dintre cerințele consumatorilor deja ‘occidentalizați’ și incapacitatea de a fi un furnizor prudent de produse și servicii de calitate a celor solicitate.”⁵⁾

Deși se pornește de la premise, în linii generale, corecte, concluzia are tendința să absolutizeze o anumită stare, fără a lăsa posibilitatea adaptării în funcție de situațiile concrete.

2. În acest sens, se poate aprecia că “schimbarea la față” suferită de sistemul bancar românesc între 1998-2001 constituie un adevărat studiu de caz pentru economiile în tranziție.

Este cunoscut că, în 1998/1999, sistemul financiar-bancar a fost afectat de numeroase fenomene de criză, acumulându-se un “vârf” al ponderii creanțelor restante și îndoielnice atât în capitalul propriu al băncilor, cât și în totalul activelor.

Credite direcționate spre subvenții mascate, scăderea PIB timp de 3 ani consecutiv, management bancar defectuos au determinat – cumulativ – amplificarea portofoliului financiar “putred” care, la sfârșitul anului 1998, reprezenta aproape 60% din totalul creditelor acumulate. În aceeași perioadă critică, valoarea netă a creanțelor restante și îndoielnice depășea de peste 2,5 ori capitalul propriu agregat al băncilor.

Și totuși, după doi ani, în 2000/2001, indicatorii de analiză și evaluare ai activității bancare prezentau o situație radical diferită: atât rata riscului de credit, cât și ponderea creanțelor restante și îndoielnice în capitalul propriu se situau la mai puțin de 3% (!).

Pe lângă eliminarea unor bănci falimentare, explicația majoră rezidă în privatizări de succes și, mai ales, în transferul activelor “neperformante” în portofoliul AVAB.

⁵⁾ L. Bokros în vol. “Financial Transition in Europe and Central Asia”, World Bank, 2001, p. 26.

Dintre măsurile stabilite de BNR, "un rol esențial asupra evoluției indicatorilor ce definesc calitatea activelor l-a avut aplicarea prevederilor Normelor nr. 7/1998 referitoare la scoaterea în afara bilanțului a creditelor și dobânzilor aferente contractelor de credite investite cu formulă executorie (intrate în vigoare în 1999), ale căror efecte au fost resimțite și la nivelul anului 2000, și a Regulamentului nr. 2/2000 privind clasificarea creditelor și plasamentelor... De asemenea, o contribuție importantă au avut-o transferurile către Agenția de Valorificare a Activelor Bancare a unor părți semnificative din portofoliul de credite neperformante al Bancorex și al Băncii Agricole, precum și eforturile băncilor pe linia recuperării creanțelor restante și îndoielnice"⁶⁾.

Desigur, extrem de important este ca asanarea sistemului bancar să nu se rezume la o cosmetică a statisticii financiare, astfel încât creditele restante și îndoielnice să fie ținute sub control, simultan cu sporirea eficienței procesului de intermediere.

Tabel 3

Indicatori agregați de analiză bancară

%

Denumirea indicatorului	1998	1999	2000	2001
Raport de solvabilitate 1 (12%) ^{x)}	10,25	17,90	23,79	26,91
Raport de solvabilitate 2 (8%) ^{xx)}	...	15,82	18,90	24,73
Rata capitalului propriu (Capital propriu/Total activ)	6,08	7,55	8,62	11,56
Rata generală de risc	53,54	40,66	38,67	40,02
Credite restante și îndoielnice (valoare netă) / Total portofoliu de credite (valoare netă)	0,65	0,72
Creanțe restante și îndoielnice (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	14,54	2,36	0,29	0,32
Creanțe restante și îndoielnice (valoare netă) / Capital propriu (din Norma BNR nr. 7/1998)	253,64	31,21	3,32	2,79
Creanțe restante și îndoielnice (valoare netă) / Surse atrase și împrumutate	16,19	2,61	0,32	0,38
Rata riscului de credit (Expunere neajustată aferentă creditelor și dobânzilor clasificate în îndoielnic și pierdere / Total credite și dobânzi clasificate, exclusiv elementele în afara bilanțului)	58,51	35,39	3,83	2,53
Indicatorul de lichiditate (Lichiditatea efectivă / Lichiditatea necesară)	1,30

^{x)} Raport între fondurile proprii și activele nete (inclusiv elemente în afara bilanțului), ponderate în funcție de riscul de credit.

^{xx)} Raport între capitalul propriu și activele nete (inclusiv elemente în afara bilanțului), ponderate în funcție de riscul de credit.

⁶⁾ BNR, *Raport Anual – 2000*, ed. BNR, 2001, p. 100.

La începutul anului 2002, sectorul privat deținea aproape 57% din totalul activelor nete ale sistemului bancar (inclusiv ponderea sucursalelor băncilor străine). Dar din cele 57 de procente, doar 3 reprezentau ponderea capitalului privat autohton.

În aceste condiții, strategia privatizării BCR capătă o importanță deosebită. După cum este cunoscut, ponderea sa este de circa 1/3 din totalul activelor bancare. În cazul în care BCR ar fi preluată de un consorțiu financiar internațional, capitalul străin va controla aproape 90% din activele sistemului bancar din România.

Rolul preponderent al capitalului privat a devenit o axiomă a evoluției economiilor moderne. Și în cazul țării noastre, sectorul privat a ajuns să producă circa 2/3 din PIB. Astfel, este evident că interesează, din ce în ce mai mult, *calitatea privatizării*. După cum absolutizarea proprietății de stat a constituit principala cauză istorică a eșecului economiei de comandă, absolutizarea proprietății private – dincolo de condițiile concrete și rezultatele efective – ar constitui doar o inversare a dogmelor ideologiei economice.

În consecință, ținând cont atât de nivelul dezvoltării economiei românești, cât și de experiența altor state din Europa centrală și de est, este necesar ca strategia privatizării să ofere o șansă echitabilă și capitalului autohton, inclusiv în domeniul bancar. De asemenea, nu ar trebui uitat că modelul economiei “mixte” – sector privat/sector public – după cum și-a jucat rolul istoric benefic în statele occidentale industriale, poate avea încă valențe demne de valorificat în cazul țărilor în tranziție.

Un aparent paradox al transformărilor din perioada analizată constă în saltul relativ brusc de la imprudență sau chiar neglijență, la o prudență excesivă în acordarea creditelor către economia reală.

Pornind de la Sistemul Uniform de Rating Bancar utilizat de BNR (componente prezentate în *Anexa 2*), se poate observa că raportul de solvabilitate (varianta 1) depășea de peste 2,2 ori pragul recomandat la nivel internațional (aproape 27% în decembrie 2001 și 28% în ianuarie 2002, față de 12% - recomandarea “actualizării” Acordului de la Basel).

Astfel, a fost depășit substanțial chiar și nivelul apreciat ca adecvat pentru o bancă “bine capitalizată” (15%), ceea ce semnalează apariția unui insolit fenomen de “supracapitalizare” implicită. De asemenea, rata capitalului propriu (așa-numitul “efect de pârghe”) depășește de circa 2 ori nivelul considerat recomandat pentru o bancă “bine capitalizată”.

Utilizând terminologia specifică domeniului financiar, nivelul deosebit de ridicat al indicatorilor adecvării capitalului semnifică reducerea dramatică a “apetitului față de risc” și instalarea unei puternice “aversiuni față de risc”. Această inversare frapantă se reflectă și în amplificarea de mari proporții a plasamentelor și creditelor *interbancare*, în detrimentul ponderii creditelor acordate clienței în totalul activelor.

Tabel 4

Structura activelor (valoare brută) și gradul de profitabilitate

%

Denumirea indicatorului	1998	1999	2000	2001
• Plasamente și credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	24,39	26,46	37,08	38,75
• Credite acordate clienței (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	34,71	30,81	30,50	32,19
• Credite acordate clienței (valoare brută) / Surse atrase și împrumutate	43,14	37,04	35,79	38,93
• ROA ^{x)} (Profit net / Total activ)	0,06	-1,47	1,49	3,17
• ROE ^{xx)} (Profit net / Capitaluri proprii)	1,03	-15,26	12,53	21,38

^{x)} Return on assets (lb. engleză).

^{xx)} Return on equity (lb. engleză).

Evoluția indicatorilor de profitabilitate arată, pe de o parte, o îmbunătățire spectaculară atât în cazul rentabilității economice (ROA), cât și a celei financiare (ROE), de la nivelurile *negative* din 1999, și, pe de altă parte, furnizează informații divergente sau chiar contradictorii în ceea ce privește aspectele calitative ale performanțelor economico-financiare. Astfel, în timp ce ROE se situează cu mult peste nivelul recomandat pentru rating 1 (peste 21% față de 11%), ROA ocupă o poziție net inferioară – între rating 3 și 4:⁷⁾ “Acest lucru sugerează o structură deficitară a activelor sistemului bancar, respectiv ponderea insuficientă a activelor generatoare de venituri.”⁸⁾

Nu întâmplător ponderea plasamentelor și creditelor *interbancare* a crescut puternic între 1998-2001 – de la circa 24% la peste 38,7% (în total activ). În aceeași perioadă, creditele acordate clienței și-au diminuat ponderea atât în total active, cât și – mai ales – în sursele atrase și împrumutate.

Pe lângă corelația dintre gradul de risc și profitabilitate, tendința semnalată reflectă o anumită “decuplare” dintre economia reală și sistemul bancar, pe fundalul scăderilor consecutive ale PIB (1997-1999). Un minim a fost atins în anul 2000, începutul unei relansări a procesului de creditare fiind înregistrat în 2001, când creșterea reală a PIB a depășit 5%.

Totuși, la sfârșitul anului 2001, raportul dintre capitalul propriu și active (valoare netă) reprezenta dublul nivelului recomandat pentru băncile ‘bine capitalizate’ (peste 12% față de 6%). În acest context, apare o formă de *supracapitalizare* relativă a sistemului bancar, aflată într-un frapant contrast cu *subcapitalizarea* absolută din ramurile economiei reale.

⁷⁾ Sistemul de rating bancar și avertizare timpurie utilizat de BNR clasifică băncile în 5 categorii: rating 1 → foarte bine; rating 2 → bine; rating 3 → în observație; rating 4 → nesatisfăcător; rating 5 → situație critică.

⁸⁾ BNR, Buletin lunar, nr. 7/2001.

Este necesară o recuplare “sănătoasă” a sectoarelor *real* și *monetar-bancar*, în sensul «lecțiilor tranziției» sintetizate într-un raport al Băncii Mondiale: “Deși volumul creditelor interne acordate sectorului privat (ca pondere în PIB) este în general scăzut în economiile aflate în tranziție..., în țările avansate pe drumul reformei o parte însemnată a creditelor se îndreaptă spre întreprinderile noi. În Estonia, Ungaria și Letonia, între 2/3 și 3/4 din creditul total privat este acordat acestui tip de întreprinderi.”⁹⁾

Prin extensiune, este necesar ca procesul de creditare să vizeze și întreprinderile privatizate aflate efectiv în restructurare și re tehnologizare, în baza unor programe solid fundamentate economic, financiar și comercial.

Dincolo de discrepanța dintre fondurile atrase (depozitele clienților nebankari au reprezentat 20,3% din PIB) și creditele (neguvernamentale) acordate (10,2% din PIB), structura portofoliului de credite și angajamente pe *termene de scadență și valute* evidențiază limitările procesului de intermediere.

În ceea ce privește termenele de scadență, disjunția dintre sectorul bancar și economia reală se regăsește în ponderea excesivă a creditelor și angajamentelor pe termen scurt: peste 59% din total atât la sfârșitul anului 2000, cât și în 2001, în timp ce creditele pe termen lung au reprezentat 8% și, respectiv, 9%.

Referitor la destinația fondurilor acordate, este edificator faptul că 2/3 au luat forma așa-numitelor credite de trezorerie (utilizate pe termen scurt și foarte scurt). Totuși, accelerarea substanțială a creșterii economice s-a materializat în dublarea ponderii creditelor pentru echipamente în 2001 față de 2000 – de la 9% la aproape 18%.

Date pentru primele luni ale anului 2002 demonstrează că problema *credibilității* nu vizează doar activitatea bancară, ci și bonitatea agenților economici implicați în procesul investițional. Un climat economic stimulat, dinamic va favoriza realizarea unui nou tip de joncțiune și interdependență între sistemul bancar și economia reală. În acest sens, noile reglementări stabilite de BNR pun un accent deosebit pe evaluarea *performanței financiare* a companiilor, în contextul criteriilor pe care băncile le iau în considerație la constituirea provizioanelor specifice pentru acoperirea riscului de credit (Regulamentul nr. 5/2002).

Menținerea climatului de creștere economică în 2002 a “încurajat” băncile să mărească proporțiile creditului neguvernamental. Astfel, în primele 4 luni (2002), creditul intern a crescut cu 6,3% în temeni reali (față de numai 2,8% în 2001), în timp ce componenta creditului neguvernamental (sectorul privat) a sporit cu 12%. Deși reprezintă o creștere impresionantă, nu trebuie omis nivelul foarte scăzut de la care a pornit relansarea economică în 2000/2001.¹⁰⁾

⁹⁾ The World Bank, “Transition – The First Ten Years”, Washington, DC, 2002, p. 64/66.

¹⁰⁾ Asupra însemnătății corelației menționate atrage atenția și decalajul existent între rata economisirii și rata investițiilor. Deși ponderea investițiilor în PIB a crescut la aproape 20% în 2001, față de mai puțin de 19% în 2000, rata economisirii nu a sporit, înregistrând chiar o anumită diminuare (13,8% față de 14%).

Un indicator deosebit de relevant pentru evoluția sistemului bancar și, mai ales, pentru eficiența operațiunilor bancare constă în *marja dobânzii* (interest spread) – diferența dintre media dobânzilor active (la credite) și media dobânzilor pasive (la depozite). Deși s-a înregistrat un trend descrescător încă de la sfârșitul anului 2000, marja dobânzii a continuat să rămână ridicată atât absolut, cât și relativ (tabel nr. 5).

Dintre factorii care își pun amprenta pe marja dobânzii, menționăm rata inflației, nivelul rezervelor minime obligatorii, nivelul riscului bancar (ponderea creditelor neperformante). Dacă ne raportăm la primul semestru al anului 2002, se observă o scădere mai lentă a marjei dobânzii decât rata medie anualizată a inflației, în ciuda unei ponderi modice a creditelor neperformante. De asemenea, frapează situarea – în continuare – a ratei medii a dobânzilor pasive sensibil sub nivelul ratei inflației. Gradul încă scăzut al concurenței, nivelul relativ ridicat al rezervelor obligatorii, tentația practicilor oligopoliste și eficiența modestă a operațiilor bancare pot explica persistența marjei dobânzii de mare amplitudine.

Tabel 5

Ratele dobânzilor practicate de bănci (pentru operațiunile în lei)

- procente pe an -

Perioada	Dobânzi active			Dobânzi pasive			Prețurile de consum (%) ^{*)}	
	medii	pentru creditele acordate clienților nebancari (inclusiv guvernamentali)	pentru operațiunile interbancare (inclusiv relațiile cu BNR)	medii	pentru depozitele atrase de la clienții nebancari (inclusiv guvernamentali)	pentru operațiunile interbancare (inclusiv relațiile cu BNR)		
1997	67,50	63,70	58,90	57,20	51,60	65,80	254,8	
1998	55,10	56,90	51,40	44,50	38,30	72,60	159,1	
1999	61,20	65,90	46,20	49,10	45,40	63,40	145,8	
2000	46,23	53,48	31,00	32,95	32,74	36,00	145,7	
2001	38,83	45,13	29,14	26,69	26,40	32,59	134,5	
2002 -	ian	34,37	40,42	26,42	23,54	23,31	28,72	128,6
	feb	33,21	39,12	25,06	22,85	22,75	25,28	127,2
	mar	33,44	39,55	25,28	23,70	23,48	28,83	125,1
	apr	32,29	37,86	25,75	21,89	21,70	26,17	124,2
	mai	32,07	38,11	24,96	21,89	21,69	25,75	124,5

*) indice față de aceeași perioadă a anului anterior.

Sursa: BNR, Buletin lunar nr. 5/2002.

La granița anilor 2001/2002, din totalul creditelor mai mult de 2/3 au fost acordate în dolari SUA și euro. Această structură s-a menținut și în sem.I 2002. Chiar dacă ponderea deosebit de ridicată a creditelor în valută reflectă și caracterul din ce în ce mai “deschis” al economiei românești, este necesară monitorizarea mult mai atentă a contului curent al balanței de plăți, al cărui sold

negativ a cunoscut o agravare de mare amplitudine în 2001 (de la un deficit de 1,36 mld. USD în 2000, la 2,35 mld. USD în 2001).¹¹⁾

Deteriorarea de proporții semnalată (cu peste 70% valoric), are o cauzalitate ambivalentă: pe de o parte, reflectă stimularea creșterii economice (PIB real a sporit cu 5,3%), iar, pe de altă parte, plafonarea comerțului mondial (cu deosebire în a doua parte a lui 2001).

Date preliminare pentru semestrul I 2002 indică o creștere lunară atât a exporturilor cât și a importurilor. Desigur, avansul exporturilor – chiar atingerea unor “recorduri” – este benefic pentru economia națională, în măsura în care creșterea volumului și valorii produselor și serviciilor exportate se conjugă cu o îmbunătățire relevantă a structurii lor calitative (grad înalt de prelucrare, valoare adăugată consistentă, competitivitate sporită).

În același timp însă, reprezintă un factor de alertă amplificarea deficitului balanței comerciale, care s-a apropiat de 2 mld. USD. Chiar dacă se situează ușor sub nivelul anului 2001, este foarte probabil ca soldul negativ total pentru 2002 să depășească substanțial pragul programat (de 3 mld. USD), având un impact nefavorabil asupra contului curent.

II – Deschiderea internațională a sistemului bancar

Atât evoluția balanței noastre de plăți în anii '90 ai secolului XX, cât și tendințele actuale din conjunctura economică internațională ne determină să apreciem că o creștere durabilă, care să reprezinte un spor anual al PIB de 4,5–5%, nu ar trebui să genereze un deficit de cont curent mai mare de 5% din PIB.

1. “Lecția” vârfului de plată din 1999 trebuie valorificată prin strategia constituirii, utilizării și rambursării datoriei externe. În acest sens, este necesară continuarea creșterii rezervelor monetare internaționale (aur monetar și valute liber convertibile), fiind de dorit ca într-un viitor apropiat acestea să reprezinte echivalentul a cel puțin 6 luni de importuri.

Rezervele valutare oficiale reprezentau echivalentul a 4,2 luni de import în ianuarie 2002 și a 4,4 luni în mai. În prima parte a anului 2002, rezervele monetare de aur au adăugat valoric încă o lună de importuri, având în vedere creșterea prețului unciei de aur monetar (peste “pragul” de 300 USD).

După cum este cunoscut, perioadele caracterizate prin instabilitate și nesiguranță la nivel internațional favorizează rolul aurului de “valoare de refugiu”.

¹¹⁾ Statistica preferă înregistrările în prețuri “fob” atât pentru export, cât și pentru import (de exemplu, seria “Buletin lunar” – BNR). Considerăm că o imagine mai apropiată de soldul real ar oferi înregistrări “fob” numai pentru exporturi, în timp ce importurile ar fi evaluate “cif”. În primul caz, ponderea deficitului contului curent în PIB este artificial diminuată, în timp ce în al doilea caz pot fi obținute date mult mai apropiate de realitate.

Această regulă a relațiilor valutare-financiare internaționale s-a verificat încă o dată în 2001/2002. În aceste condiții, "înghețarea" rezervei de aur apare cel puțin neinspirată.¹²⁾

Costul administrării unor rezerve substanțiale (subliniat insistent de autoritățile monetare), trebuie corelat atât cu evoluția datoriei externe, cât și cu starea sistemului monetar și financiar internațional, în contextul economiei mondiale. Fenomenele de criză și recesiune din majoritatea zonelor geografice îndeamnă la prudentă și prevedere.

În ceea ce privește structura rezervelor valutare, se remarcă sporirea rapidă a ponderii Euro și diminuarea progresivă a ponderii dolarului SUA: de la aproape 3/4 USD și mai puțin de 1/4 EUR în 2000, la circa 55% USD și peste 40% EUR la mijlocul lui 2002. Astfel, s-a reușit îmbunătățirea corelării rezervelor oficiale cu structura valutară a datoriei externe (50% USD și aproape 45% EUR în mai 2002). De altfel, cursul de schimb al leului (ROL) este calculat prin raportarea la un coș valutar format din USD (40%) și EUR (60%).¹³⁾

Acumularea unui volum substanțial de rezerve valutare facilitează serviciul datoriei externe, contribuind - în același timp - la ameliorarea ratingului de țară. Deși datoria externă publică și garantată de stat scadentă în 2002 este comparabilă cu "vârful de plată" din 1999, situația este net diferită datorită reluării creșterii economice care a permis acumularea rezervelor valutare și de aur.

Totuși, trebuie acordată o atenție deosebită intervalului 2002-2004, când serviciul datoriei externe totalizează circa 8,9 mld. USD, din care peste 60% datorie publică și garantată public (tabel 6).

O monitorizare atentă va necesita și evoluția datoriei externe private. Pe măsura (re)câștigării credibilității internaționale, firmele românești vor avea un acces din ce în ce mai larg la piețele financiare internaționale (mai ales prin emisiuni de obligațiuni). Avansul procesului de privatizare va conduce, treptat, la inversarea raportului dintre datoria externă publică și cea privată.

După cum se precizează în «Programul național de aderare la Uniunea Europeană», "România va fi o prezență constantă pe piața privată de capital și va acționa pentru realizarea unei structuri optime a portofoliului datoriei publice

¹²⁾ Dacă, într-adevăr, statul român nu ar mai fi interesat în producția și creșterea rezervelor de aur, cu atât mai nefirească ar fi periclitarea unui areal de inestimabilă valoare naturală și istorică (cazul Roșia Montană).

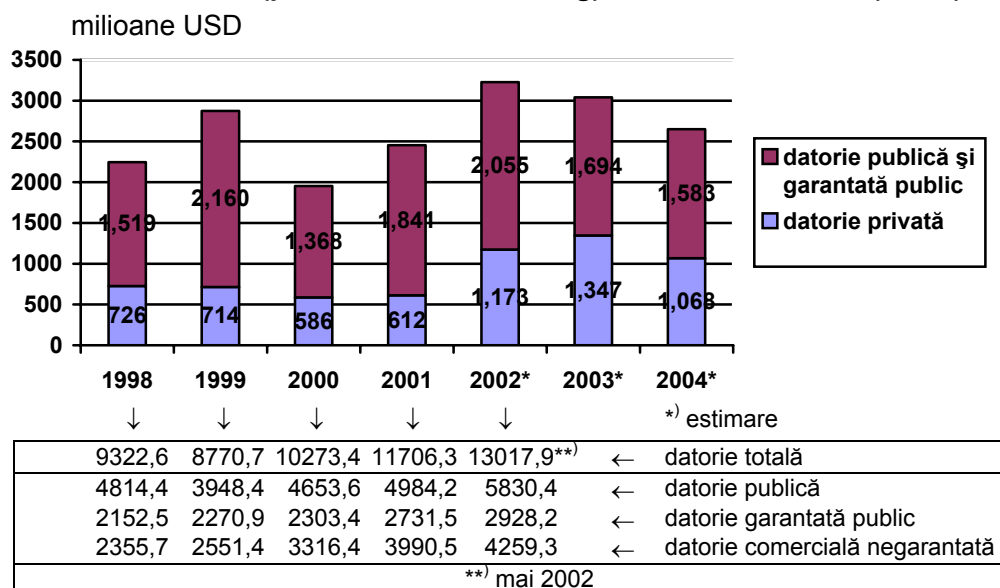
De menționat că, în mai 2002, rezervele monetare oficiale ale Bulgariei echivalau cu 7 luni de import, iar ale Poloniei cu 8 luni.

¹³⁾ În 1999, în iunie cu ocazia Conferinței Euro, organizată de IBR în colaborare cu Bank Austria/Creditanstalt, iar în decembrie la colocolviul internațional "Uniunea Economică și Monetară și țările Europei Centrale și de Est", organizat de Centre franco-autrichien pour le rapprochement économique en Europe - Institut Français des Relations Internationales (Paris), am propus - pentru calcularea cursului leului - metoda "coșului valutar" format din USD și EUR, inițial în proporții egale, urmând ca ponderea euro să crească gradual (CFA, «L'Union Economique et Monetaire et les PECO», IFRI, Paris, 2-3 Decembrie 1999, p. 84-87).

externe. Creșterea volumului datoriei publice externe va fi controlată, astfel încât datoria guvernamentală să nu depășească 30% din PIB”¹⁴⁾

Tabel 6

Datoria externă (pe termen mediu și lung) și serviciul datoriei (anual)

Sursa: Banca Națională a României.

La sfârșitul anului 2001, datoria externă pe termen mediu și lung (DEML) reprezenta 29,4% din PIB, din care circa 19 procente aparțineau datoriei publice și garantate de stat. În iunie 2002, DEML atinsese deja echivalentul a 13 mld. USD, din care 2/3 datoria publică și garantată de stat.

În aceste condiții, dacă numai datoria guvernamentală ar avea drept limită superioară 30% din PIB, se pune problema ponderii datoriei externe **totale** (public și privat). Chiar dacă în prezent gradul de îndatorare al României este de nivel mediu, este necesară **elaborarea unei strategii de ansamblu asupra constituirii, valorificării și rambursării datoriei externe.**

În opinia unor experți ai BERD, “datoria externă națională poate fi cel mai bine abordată ca rezultată a celor două componente: datoria externă publică și datoria externă privată, deoarece factorii lor determinanți sunt, de regulă, diferiți. Este necesar să se precizeze, cu multă grijă și explicit, care sunt limitele implicării sectorului public.”¹⁵⁾

După cum am afirmat deja, experiența anilor '90 din secolul trecut poate fi

¹⁴⁾ «Programul național de aderare la Uniunea Europeană», iunie 2002, p. 52.

¹⁵⁾ W. Buitter, R. Lago, “Debt in Transition Economies...”, în vol. «Ten years of transition in Eastern European countries», ed. Revue d'Économie Financière, Special issue 2001, p. 202.

valorificată în acest prim deceniu al secolului XXI. În deceniul anterior, “dezechilibrul fiscal din România a condus la acumularea rapidă a datoriei externe. Împrumuturi importante, de scurtă durată, atrase de pe piața euro-obligațiunilor mai ales între 1996-1998, au contribuit la fenomene de criză valutară și de plăți în 1999 și 2000. Totuși, România a fost capabilă să-și îndeplinească obligațiile de plată, în ciuda zvonurilor nefavorabile și în mijlocul unei instabilități macroeconomice semnificative.”¹⁶⁾

Îmbunătățirea ratingului de țară (între sem. II 2001 și sem. I 2002)¹⁷⁾ a permis lansarea, în aprilie 2002, a unei emisiuni de obligațiuni tip “Eurobond”, în valoare de 700 mil. EUR, pentru o *perioadă de 10 ani*, ceea ce va contribui la o mai bună eșalonare a scadențelor datoriei externe.

În același timp, este utilă menținerea unei atitudini prudente pentru a se evita tentația unei “euforii a împrumuturilor externe”, în condițiile în care piețele valutare-financiare internaționale prezintă un grad relativ ridicat de volatilitate, sub impactul unei conjuncturi economice mai puțin favorabile și al unor tensiuni politico-militare persistente.

2. Evoluția datoriei externe va câștiga în importanță pe măsura liberalizării fluxurilor internaționale de capital, corespunzător angajamentelor asumate prin Documentul de poziție al României privind capitolul “Libera circulație a capitalurilor”, din cadrul negocierilor pentru aderare la UE.

Începând cu 2001/2002, sunt eșalonate măsuri de liberalizare a operațiunilor vizând contul financiar și de capital (din structura standard a bilanțului de plăți). Astfel, printre cele mai importante operațiuni care au fost liberalizate se numără investițiile directe și imobiliare ale rezidenților în străinătate, precum și creditele legate de comerțul internațional, pe termen mediu și lung, acordate de rezidenți nerezidenților.

- De la începutul lui 2003, nu vor mai fi supuse autorizării tranzacțiile rezidenților cu valori mobiliare și cu unități ale organismelor de plasament colectiv (OPC) străine; creditele și împrumuturile financiare pe termen scurt acordate de nerezidenți rezidenților; credite, împrumuturi financiare și împrumuturi cu un caracter personal, acordate de rezidenți nerezidenților; garanțiile acordate de rezidenți nerezidenților.
- De la începutul lui 2004, nu vor mai fi supuse autorizării admiterea valorilor mobiliare și a unităților OPC străine pe piața de capital românească; operațiunile în conturi de depozit în lei deschise de nerezidenți în România; importul și exportul de active financiare – instrumente de plată.
- Până la aderarea efectivă la Uniunea Europeană, vor fi liberalizate fluxurile de capital care pot avea un impact major asupra bilanțului de

¹⁶⁾ *Idem*, p. 194.

¹⁷⁾ *De exemplu*, Standard & Poor's a ridicat calificativul pentru țara noastră de la –B la B în iunie 2001 și de la B la B+ în aprilie 2002.

plăți, cum sunt operațiunile cu valori mobiliare și alte instrumente specifice pieței monetare, precum și operațiunile în conturi curente și de depozit deschise de rezidenți în străinătate.¹⁸⁾

Pe acest fundal, se va amplifica importanța fluxurilor internaționale de capital pe termen scurt, justificând analiza avertismentelor lansate periodic de experți și instituții monetar-financiare internaționale.

Într-un studiu elaborat sub egida SUERF, dedicat evoluției sistemului financiar-bancar din țările Europei centrale, autorii iau în considerație faptul că “experiența recentă a crizelor financiare din Mexic, Asia de sud-est și Rusia a demonstrat (pe lângă alți factori) importanța vulnerabilității față de mișcările fluxurilor de capital pe termen scurt în declanșarea și propagarea turbulențelor financiare”¹⁹⁾.

Nu întâmplător, FMI, prin Departamentul pentru Piețe de Capital Internaționale, a lansat - la începutul lui 2002 – o nouă publicație de specialitate trimestrială: Global Financial Stability Report. În numărul din iunie 2002 se apreciază că piața obligațiunilor vizând țările în tranziție/emergente “rămâne vulnerabilă la corecții, în parte din cauza implicării crescânde a investitorilor internaționali, care își pot retrage rapid fondurile în cazul diminuării apetitului pentru risc sau atunci când alte active financiare devin mai atractive”²⁰⁾.

De altfel, în ultimii ani a avut loc deplasarea accentului în constituirea rezervelor monetare internaționale de la indicatori corelați cu evoluția comerțului internațional spre indicatori privind mișcările de capital (cu deosebire evoluția datoriei externe și serviciul datoriei pe termen scurt și mediu).²¹⁾ De asemenea, se acordă o atenție sporită *sistemelor de avertizare timpurie* (Early Warning Systems – EWS) care își propun să estimeze probabilitatea declanșării unor crize valutare-financiare pe baza unui set de indicatori și alte variabile privind atât starea economiei și a sistemului financiar-bancar dintr-o anumită țară, cât și evoluția conjuncturii economice și financiare internaționale.²²⁾

Este evident că, și în cazul României, elaborarea, testarea și utilizarea “EWS” devine o necesitate, pe măsura înaintării pe traiectoria aderării la Uniunea Europeană (în acest sens, poate fi menționat proiectul BNR, cu asistență prin programul PHARE, privind sistemul de avertizare timpurie).

¹⁸⁾ Conform Circularei BNR nr. 26/2001 pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 3/1997 (privind operațiunile valutare).

¹⁹⁾ Th. Reininger, Fr. Schordax, M. Summer, “Financial System Transition in Central Europe: the first decade”, SUERF Studies no.16, p.50 (Société Universitaire Européenne de Recherches Financières).

²⁰⁾ IMF, «Global Financial Stability Report – market developments and issues», June 2002, p. 3. Este preferat termenul de “cross-over investors” pentru a evidenția ușurința “abandonării” unor active financiare în favoarea altora, într-un interval de timp scurt, implicând fonduri de mare valoare.

²¹⁾ Raportul FMI pentru 2001 numea “o revoluție liniștită” (“quiet revolution”) acest proces de reconsiderare a rezervelor valutare, în funcție nu numai de situația contului curent al balanței de plăți, dar și de impactul fluxurilor internaționale de capital.

²²⁾ Un exemplu relativ recent îl constituie studiul “An Early Warning Model for Currency Crises in Central and Eastern Europe”, publicat de Fr. Schardox în «Focus on Transition», nr. 1/2002 (editat de Banca Națională a Austriei).

După cum se specifică în capitolul “Obiective și orientări ale politicilor BNR în anul 2002”, din Raportul BNR pentru 2001, “obiectivul prioritar îl constituie continuarea absorbirii directivelor comunitare. BNR este implicată în mod activ în negocierea Capitolului 3 – *Libera circulație a serviciilor*, Capitolului 4 – *Libera circulație a capitalurilor* și a Capitolului 11 – *Uniunea Economică și Monetară*. Se acționează pentru ca, cel puțin, Capitolul 4 să fie închis provizoriu în cursul anului 2002...”²³⁾

Liberalizarea operațiunilor contului financiar și de capital (conform structurii bilanțului de plăți) trebuie atent corelată cu maturizarea și dezvoltarea instituțională și funcțională ale sistemului bancar și pieței de capital, pentru a evita un “aranjament de vitrină” care ar genera mai multe costuri și riscuri decât beneficii și oportunități. În acest sens, literatura de specialitate și practica internațională au pus frecvent în evidență “triada imposibilă”: circulația liberă a capitalurilor – stabilitatea cursurilor valutare – independența politicii monetare²⁴⁾.

Accelerarea procesului de deschidere și, respectiv, de închidere a capitolului “acquis”-ului comunitar, în perspectiva aderării la UE, transformă îmbunătățirea substanțială a reglementării și supravegherii *consolidate* în domeniul financiar dintr-un deziderat orientativ într-o necesitate stringentă.

Considerăm că pasul “simbolic” făcut în aprilie 2002²⁵⁾ ar trebui continuat prin crearea unei *structuri funcționale la nivel național pentru coordonarea integrată și eficientă* a supravegherii bancare, a pieței de capital și a domeniului asigurărilor.²⁶⁾

Este însă evident că, în ultimă instanță, succesul procesului de supraveghere prudencială este condiționat de existența unui climat social-economic stimulat, dinamic, caracterizat prin coerența politicilor macroeconomice, concurența loială, consecvența transformărilor și restructurării microeconomice. În acest mod, noul tip de joncțiune și interdependență între sistemul bancar și economia reală, aflat în miezul sistemului financiar, poate conduce la o economie de piață modernă, funcțională și competitivă.

Iulie 2002

²³⁾ BNR, Raport anual – 2001, p. 142.

²⁴⁾ Pe acest fundal, își păstrează valabilitatea opinia exprimată în cadrul sesiunii științifice organizate de BNR în mai 2000: “... Pentru economia României este, în continuare, necesară o strategie intermediară ... (care) va avea drept bază monitorizarea complexă atât a principalelor agregate monetare, cât și a evoluției cursului de schimb al monedei naționale.” (BNR, *Caiete de studii*, nr. 9, mai 2000). A se vedea anexa 3.

²⁵⁾ În aprilie 2002, a fost semnat un protocol de cooperare între BNR, CNVM (Comisia Națională a Valorilor Mobiliare) și CSA (Comisia de Supraveghere a Asigurărilor).

²⁶⁾ Dintre inițiativele întreprinse în ultimii ani în statele membre ale UE în această direcție, apreciem că experiența Portugaliei ne poate fi utilă în mod deosebit: “Portugalia a adoptat legislația necesară pentru crearea unui «Consiliu Național al Supraveghetorilor din domeniul financiar», menit să coordoneze activitatea celor trei organisme de supraveghere existente pentru sectorul bancar, titluri financiare și asigurări.” (Institute of International Bankers, *Global Survey – 2001*, septembrie 2001). Institutul Bancar Român (IBR) este membru asociat al IIB. Din 1996, IBR, împreună cu direcția de specialitate a BNR, asigură prezența României în anuarul editat de IIB (anexa 4).

ANEXA 1

• Directiva 2000/12/EC	→ Preambul și cuprins
• Legea Gramm-Leach-Bliley	→ Structură și cuprins
• The New Basel Capital Accord	→ Structură și cuprins

**DIRECTIVA PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI nr. 2000/12/CE
din 20 martie 2000
privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit**

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene, în special art. 47 alin. (2) prima și a treia teză,

având în vedere propunerea Comisiei,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social ⁽¹⁾,

acționând în conformitate cu procedura stabilită la art. 251 din Tratat ⁽²⁾,

întrucât:

- (1) Directiva Consiliului 73/183/CEE din 28 iunie 1973 privind eliminarea restricțiilor referitoare la libertatea de stabilire și libertatea de a presta servicii legat de activitățile în nume propriu ale băncilor și altor instituții financiare ⁽³⁾, Prima Directivă a Consiliului (77/780/CEE) din 12 decembrie 1977 privind coordonarea legilor, reglementărilor și dispozițiilor administrative referitoare la inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit ⁽⁴⁾, Directiva Consiliului 89/299/CEE din 17 aprilie 1989 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit ⁽⁵⁾, a Doua Directivă a Consiliului (89/646/CEE) din 15 decembrie 1989 privind coordonarea legilor, reglementărilor și dispozițiilor administrative referitoare la inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit ⁽⁶⁾, Directiva Consiliului 89/647/CEE din 18 decembrie 1989 privind rata de solvabilitate a instituțiilor de credit ⁽⁷⁾, Directiva Consiliului 92/30/CEE din 6 aprilie 1992 privind supravegherea instituțiilor de credit pe bază consolidată ⁽⁸⁾ și Directiva Consiliului 92/121/CEE din 21 decembrie 1992 privind supravegherea și controlul expunerilor semnificative ale instituțiilor de credit ⁽⁹⁾ au fost modificate în mod frecvent și substanțial.

¹ JO C 157, 25.05.1998, p. 13.

² Avizul Parlamentului European din 18 ianuarie 2000 (nepublicat încă în Jurnalul Oficial) și Decizia Consiliului din 13 martie 2000 (nepublicată încă în Jurnalul Oficial).

³ JO L 194, 16.07.1973, p. 1.

⁴ JO L 322, 17.12.1997, p. 30. Directivă modificată ultima dată de Directiva 98/33/CE (JO L 204, 21.07.1998, p.29).

⁵ JO L 124, 05.05.1989, p. 16. Directivă modificată ultima dată de Directiva 92/30/CEE (JO L 110, 28.04.1992, p. 52).

⁶ JO L 386, 30.12.1989, p. 1. Directivă modificată ultima dată de Directiva 95/26/CE (JO L 168, 18.07.1995, p.7).

⁷ JO L 386, 30.12.1989, p. 14. Directivă modificată ultima dată de Directiva 98/33/CE.

⁸ JO L 110, 28.04.1992, p. 52.

⁹ JO L 29, 05.02.1993, p. 1. Directivă modificată de Actul de Aderare din 1994.

În vederea unei abordări clare și raționale, directivele menționate anterior vor fi codificate și combinate într-un singur text.

- (2) În conformitate cu dispozițiile din Tratat, este interzis în materie de stabilire și prestare de servicii, orice tratament discriminatoriu pe bază de naționalitate sau pe baza faptului că întreprinderea respectivă nu este stabilită în statul membru unde se prestează serviciile respective.
- (3) Pentru a facilita inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit, trebuie eliminate diferențele care creează cele mai mari obstacole între legislațiile statelor membre referitoare la reglementările privind activitatea acestor instituții.
- (4) Prezenta directivă constituie un instrument important pentru realizarea pieței interne, obiectiv stabilit prin Actul Unic European și înscris în calendarul din Cartea Albă a Comisiei, atât din punctul de vedere al libertății de stabilire, cât și al libertății de a presta servicii financiare, în domeniul de activitate al instituțiilor de credit.
- (5) În vederea protejării economiilor și a creării de condiții concurențiale egale pentru aceste instituții de credit, măsurile de coordonare a instituțiilor de credit trebuie aplicate tuturor instituțiilor de acest tip. Trebuie, de asemenea, să se aibă în vedere, dacă este cazul, diferențele obiective dintre statutele acestora și obiectivele lor, după cum se prevede în legislația națională respectivă.
- (6) Domeniul de aplicare al acestor măsuri ar trebui să fie cât mai larg posibil, acoperind toate instituțiile a căror activitate constă în primirea unor fonduri rambursabile de la public, sub formă de depozite sau în alte forme, cum ar fi emiterea permanentă de obligațiuni și de alte titluri asemănătoare și acordarea de credite în cont propriu. Trebuie prevăzute și anumite excepții pentru acele instituții de credit cărora nu li se pot aplica dispozițiile prezentei directive. Dispozițiile prezentei directive nu aduc atingere punerii în aplicare a legilor naționale ce prevăd o autorizare specială suplimentară, în baza căreia instituțiile de credit pot să desfășoare activități specifice sau anumite tipuri de operațiuni.
- (7) Scopul perspectivei adoptate este de a realiza doar o armonizare legislativă de principiu, necesară și suficientă pentru a asigura recunoașterea reciprocă a autorizațiilor și a sistemelor de supraveghere prudențială, făcând astfel posibilă și acordarea unei licențe unice recunoscută în întreaga Comunitate și aplicarea principiului supravegherii prudențiale în statul membru de origine. Prin urmare, cerința elaborării unui program operativ trebuie văzută doar ca un factor care dă posibilitatea autorităților competente de a lua decizii pe baza unui număr mai mare de informații precise, utilizând criterii obiective. Cu toate acestea, este posibil un anumit grad de flexibilitate în ceea ce

privește cerințele privind statutul juridic al instituțiilor de credit și protejarea numelor.

- (8) Sunt necesare cerințe financiare echivalente pentru instituțiile de credit, pentru a asigura măsuri de protecție similare pentru deponenți și condiții de concurență loială pentru categoriile comparabile de instituții de credit. Până la o mai bună coordonare, trebuie să se stabilească raporturi corespunzătoare de structură, care să asigure, în cadrul cooperării dintre autoritățile naționale, urmărirea, pe baza metodelor standard, situației categoriilor comparabile de instituții de credit. Este de așteptat ca această procedură să creeze o apropiere treptată a sistemelor de coeficienți stabilite și aplicate de către statele membre. Cu toate acestea, este necesar să se facă o distincție între coeficienții care asigură o bună gestionare a instituțiilor de credit și cei stabiliți în scopul politicilor economice și monetare.
- (9) Conform principiilor recunoașterii reciproce și supravegherii în statul membru de origine, autoritățile competente din statele membre nu ar trebui să acorde sau să retragă o autorizație în cazul în care o serie de elemente, cum ar fi conținutul programelor de activități, localizarea geografică sau activitățile propriu-zise desfășurate, indică în mod clar că o anumită instituție de credit a optat pentru sistemul juridic al unui anumit stat membru cu scopul de a se sustrage de la standardele mai stricte aplicabile într-un alt stat membru pe teritoriul căruia instituția respectivă desfășoară sau intenționează să desfășoare majoritatea activităților sale. Orice instituție de credit, persoană juridică, trebuie să fie autorizată în statul membru în care își are sediul social. O instituție de credit care nu este persoană juridică trebuie să aibă sediul central în statul membru unde a fost autorizată. În plus, statele membre trebuie să solicite ca sediul central al unei instituții de credit să se afle întotdeauna în statul membru de origine al acesteia și să desfășoare efectiv activități pe teritoriul statului membru respectiv.
- (10) Autoritățile competente nu ar trebui să acorde sau să mențină autorizația unei instituții de credit în cazul în care aceasta are legături strânse cu alte persoane fizice sau juridice, de natură să împiedice exercitarea efectivă a funcțiilor de supraveghere. Instituțiile de credit care sunt deja autorizate trebuie să respecte la rândul lor cerințele autorităților competente în acest sens. Definiția „legăturilor strânse” din prezenta directivă cuprinde criterii minime. Acest fapt nu împiedică însă statele membre să aplice această definiție în alte situații decât cele avute în vedere. Simplul fapt de a fi dobândit un procentaj semnificativ din capitalul unei societăți nu constituie o participație în sensul definiției „legăturilor strânse”, dacă această achiziție s-a făcut numai ca o investiție temporară, care nu permite exercitarea unei influențe asupra structurii sau politicii financiare a instituției respective.

- (11) Referirea la exercitarea efectivă de către autoritățile competente a funcțiilor de supraveghere are în vedere supravegherea pe o bază consolidată care trebuie exercitată asupra unei instituții de credit, în cazurile specificate de legislația comunitară. În asemenea cazuri, autoritățile cărora li se solicită autorizația trebuie să poată identifica autoritățile care sunt competente să exercite funcția de supraveghere pe o bază consolidată asupra instituției de credit respective.
- (12) Statul membru de origine poate de asemenea stabili reguli mai stricte decât cele prevăzute la art. 5 alin. (1), primul paragraf și alin. (2), precum și la art. 7, 16, 30, 51 și 65 pentru instituțiile autorizate de către autoritățile competente din statul membru respectiv.
- (13) Eliminarea cerinței de autorizare a sucursalelor instituțiilor de credit din Comunitate implică și eliminarea capitalului de dotare.
- (14) În sensul principiului recunoașterii reciproce, demersul pentru care s-a optat permite instituțiilor de credit autorizate în statul membru de origine să desfășoare, pe întreg teritoriul Comunității, oricare dintre activitățile menționate în Anexa 1, prin deschiderea unor sucursale sau prin prestarea anumitor servicii. Desfășurarea activităților care nu sunt menționate în Anexa 1 se înscrie în sfera libertății de stabilire și a liberei prestări de servicii, în conformitate cu dispozițiile generale ale Tratatului.
- (15) Principiul recunoașterii reciproce ar trebui totuși extins și asupra activităților menționate în Anexa 1, în situația în care acestea sunt desfășurate de instituții financiare care sunt filiale ale unor instituții de credit, cu condiția ca filialele respective să fie incluse în supravegherea pe bază consolidată a societăților mamă și să îndeplinească anumite criterii stricte.
- (16) Statul membru gazdă poate, în ceea ce privește libertatea de stabilire și libera prestare de servicii, să impună respectarea dispozițiilor specifice din legile și reglementările naționale instituțiilor care nu sunt autorizate ca instituții de credit în statul membru de origine sau activităților care nu sunt cuprinse în Anexa 1, cu condiția ca, pe de o parte, asemenea dispoziții să fie compatibile cu dreptul comunitar și să aprobe interesul general și ca, pe de altă parte, aceste instituții sau activități să nu fie supuse unor reguli echivalente prevăzute de legislația sau reglementările din statul membru de origine.
- (17) Statele membre trebuie să se asigure că nu există nici un obstacol pentru desfășurarea unor activități care beneficiază de recunoaștere reciprocă în aceleași condiții ca și în statul membru de origine, atât timp cât aceste activități nu intră în conflict cu dispozițiile legale care apără interesul general în statul membru gazdă.

- (18) Există o legătură necesară între obiectivul prezentei directive și liberalizarea mișcărilor de capital, realizată în sensul altor texte de lege din Comunitate. În orice caz, măsurile referitoare la liberalizarea serviciilor bancare trebuie să fie armonizate cu măsurile de liberalizare a mișcărilor de capital.
- (19) Ar trebui ca reglementările privind activitatea sucursalelor instituțiilor de credit cu sediul central în afara Comunității să fie similare în toate statele membre. În momentul de față, este important să se prevadă ca aceste reguli să nu fie mai favorabile decât cele referitoare la sucursalele unei instituții dintr-un alt stat membru. Ar trebui să se specifice că statele din Comunitate pot încheia acorduri cu țări terțe, care să prevadă aplicarea unor reguli care să acorde unor asemenea sucursale un tratament similar pe întreg teritoriul Comunității, pe baza principiului reciprocității. Sucursalele instituțiilor de credit autorizate în țări terțe nu beneficiază de libertatea de a presta servicii, în conformitate cu dispozițiile celui de-al doilea paragraf de la art. 49 din Tratat sau de libertatea de stabilire în alte state membre decât cele în care sunt stabilite. Cu toate acestea, cererile de autorizare a unei filiale sau de achiziționare a unor participații de către întreprinderi care sunt reglementate prin legislațiile țărilor terțe se supun unei proceduri care să garanteze un tratament reciproc avantajos al instituțiilor de credit din Comunitate în țările terțe respective.
- (20) Autorizațiile acordate instituțiilor de credit de către autoritățile naționale competente se aplică la nivelul întregii Comunități, în conformitate cu prezenta directivă, încetând să se mai aplice exclusiv la nivelul național. Clauzele de reciprocitate existente nu au, în consecință, nici un efect. Se impune așadar adoptarea unei proceduri flexibile, care să facă posibilă evaluarea reciprocității pe o bază comunitară. Scopul acestei proceduri nu este de a închide piețele financiare ale Comunității ci, mai degrabă, având în vedere intenția Comunității de a-și menține piețele financiare deschise către restul lumii, de a ameliora liberalizarea piețelor financiare globale în alte țări terțe. Pentru atingerea acestui obiectiv, prezenta directivă prevede proceduri de negociere cu statele terțe și, în ultimă instanță, posibilitatea de a lua măsuri care implică suspendarea noilor cereri de autorizare sau limitarea noilor autorizații.
- (21) Este de dorit să se ajungă la un acord, pe bază de reciprocitate, între Comunitate și țările terțe, în vederea exercitării funcției de supraveghere pe bază consolidată asupra unei zone geografice cât mai extinse.
- (22) Responsabilitatea de a supraveghea soliditatea financiară a unei instituții de credit, și în special solvabilitatea acesteia, revine autorităților competente din statul membru de origine. Autoritățile competente din statul membru gazdă își păstrează responsabilitățile legate de

supravegherea lichidităților și politicilor monetare. Supravegherea riscului de piață trebuie să facă obiectul unei strânse colaborări între autoritățile competente din statul membru gazdă și de origine.

- (23) Funcționarea armonioasă a pieței bancare interne necesită nu numai reglementări juridice, ci și o colaborare strânsă și periodică între autoritățile competente din statele membre. În vederea abordării problemelor referitoare la fiecare instituție de credit în parte, cel mai adecvat for de discuții rămâne așa-numitul „groupe de contact” (grup de contact), format din reprezentanți ai autorităților de supraveghere bancară. Acest grup reprezintă un organism adecvat pentru a realiza schimbul de informații prevăzut la art. 28.
- (24) Procedura de informare reciprocă nu înlocuiește în nici un caz colaborarea bilaterală prevăzută la art. 28. Fără a aduce atingere atribuțiilor lor de control propriu-zis, autoritățile competente din statul membru gazdă pot continua, într-o situație de urgență, fie din proprie inițiativă, fie din inițiativa autorităților competente din statul membru de origine, să verifice dacă activitățile desfășurate de o anumită instituție de credit cu sediul pe teritoriul său sunt în conformitate cu dispozițiile legale în domeniu și cu principiile unei bune organizări administrative și contabile, precum și ale unui control intern adecvat.
- (25) Este de dorit să se realizeze schimburi de informații între autoritățile competente și autoritățile sau organismele care, prin funcțiile pe care le îndeplinesc, contribuie la consolidarea stabilității sistemului financiar. Pentru a păstra confidențialitatea informațiilor care fac obiectul unor astfel de schimburi, lista destinatarilor acestor informații trebuie să fie cât mai restrânsă.
- (26) Anumite fapte, cum ar fi fraudă sau delictul intern, pot afecta stabilitatea, dar și integritatea sistemului financiar, chiar și atunci când este vorba de instituții altele decât cele de credite.
- (27) Este necesar să se specifice condițiile în care sunt autorizate aceste schimburi de informații.
- (28) Atunci când se prevede că informațiile pot fi divulgate numai cu acordul explicit al autorităților competente, aceste autorități, dacă este cazul, pot să condiționeze acest acord de respectarea unor condiții foarte stricte.
- (29) Ar trebui autorizate și schimburile de informații între, pe de o parte, autoritățile competente, și, pe de altă parte, băncile centrale și alte organisme cu funcțiuni similare, în calitatea acestora de autorități în domeniul monetar și, după caz, alte autorități publice responsabile cu supravegherea sistemelor de plată.
- (30) În scopul consolidării sistemului de supraveghere prudențială a instituțiilor de credit și pentru protejarea clienților acestor instituții, ar

trebui prevăzută obligația unui auditor de a raporta prompt autorităților competente ori de câte ori, după cum se stipulează în prezenta directivă, acesta constată în îndeplinirea sarcinilor sale, anumite fapte de natură să afecteze în mod semnificativ situația financiară sau structura administrativă și contabilă a unei anumite instituții de credit. Având în vedere acest obiectiv, este de dorit ca statul membru să prevadă ca o asemenea responsabilitate să se aplice în toate cazurile în care se descoperă astfel de fapte de către un auditor, în cursul îndeplinirii sarcinilor sale curente la o întreprindere care are legături strânse cu o instituție de credit. Obligația auditorilor de a comunica, dacă este cazul, autorităților competente anumite fapte și decizii referitoare la o anumită instituție de credit, pe care le constată în cursul îndeplinirii sarcinilor sale curente în cadrul unei instituții ne-financiare, nu modifică în sine natura îndatoririlor profesionale ale auditorilor în cadrul întreprinderii respective și nici modul în care aceștia trebuie să își îndeplinească sarcinile în întreprinderea respectivă.

- (31) Normele de bază comune referitoare la fondurile proprii ale instituțiilor de credit sunt un factor-cheie în constituirea unei piețe interne în sectorul bancar, având în vedere că fondurile proprii sunt menite să asigure continuitatea în cadrul instituțiilor de credit, precum și protejarea economiilor. O asemenea armonizare consolidează supravegherea instituțiilor de credit și contribuie la mai bună coordonare în sectorul bancar.
- (32) Asemenea norme se aplică tuturor instituțiilor de credit autorizate în cadrul Comunității.
- (33) Fondurile proprii ale unei instituții de credit pot servi la absorbirea pierderilor care nu sunt acoperite de un nivel suficient al profitului. De asemenea, fondurile proprii pot reprezenta pentru autoritățile competente și un criteriu important, în special în evaluarea solvabilității instituțiilor de credit, cât și în alte scopuri prudentiale.
- (34) În cadrul pieței bancare interne, instituțiile de credit se află în concurență directă și, în consecință, definițiile și standardele referitoare la fondurile proprii trebuie să fie echivalente. În acest scop, criteriile pentru determinarea compoziției fondurilor proprii nu trebuie lăsate exclusiv la aprecierea statelor membre. Adoptarea unor norme de bază comune servește interesele Comunității, prevenind denaturarea regulilor concurenței și consolidând sistemul bancar al Comunității.
- (35) Definiția fondurilor proprii prevăzută prin prezenta directivă stabilește un număr maxim de elemente și valori limită, lăsând la latitudinea fiecărui stat membru utilizarea tuturor sau a unora dintre aceste elemente sau adoptarea unor praguri inferioare ale valorilor limită.
- (36) Prezenta directivă stabilește criteriile pe care trebuie să le îndeplinească anumite elemente ale fondurilor proprii, statele membre având dreptul să aplice o serie de dispoziții mai stricte.

- (37) În stadiul inițial normele de bază comune sunt definite în termeni generali, cu scopul de a cuprinde toate elementele care compun fondurile proprii în diferite state membre.
- (38) În funcție de natura acestor elemente care compun fondurile proprii, prezenta directivă face o distincție între, pe de o parte, elementele care compun fondurile proprii de bază și, pe de altă parte, elementele suplimentare ale fondurilor proprii.
- (39) Pentru a reflecta faptul că elementele suplimentare ale fondurilor proprii nu sunt de aceeași natură cu cele care constituie fondurile proprii de bază, valoarea celor dintâi inclusă în fondurile proprii nu trebuie să depășească fondurile proprii de bază. În plus, valoarea anumitor elemente din fondurile proprii suplimentare incluse nu trebuie să depășească jumătate din fondurile proprii de bază.
- (40) Pentru a evita orice denaturare a regulilor concurenței, instituțiile de credit publice nu trebuie să includă în fondurile lor proprii și garanțiile acordate lor de către statele membre sau de către autoritățile locale.
- (41) Ori de câte ori, în cursul activității de supraveghere, este necesar să se determine valoarea fondurilor proprii consolidate ale unui grup de instituții de credit, calculul respectiv se face în conformitate cu prezenta directivă.
- (42) Tehnica contabilă precisă care trebuie utilizată pentru calcularea fondurilor proprii, a ratei de solvabilitate, precum și pentru evaluarea concentrării expunerilor, trebuie să țină cont de dispozițiile Directivei Consiliului 86/635/CEE din 8 decembrie 1986, privind conturile anuale și conturile consolidate ale băncilor și ale altor instituții financiare ⁽¹⁰⁾, care include o serie de adaptări ale dispozițiilor Directivei Consiliului 83/349/CEE din 13 iunie 1983, în sensul art. 44 alin. (2) lit. (g) din Tratat privind conturile consolidate ⁽¹¹⁾.
- (43) Dispozițiile privind fondurile proprii se încadrează în efortul internațional mai larg de apropiere a reglementărilor în vigoare în cele mai importante state cu privire la limita minimă a fondurilor proprii.
- (44) Comisia va elabora un raport și va examina periodic dispozițiile referitoare la fondurile proprii, cu scopul de a le întări și de a realiza astfel o convergență sporită a definiției comune a fondurilor proprii. Această convergență va permite alinierea fondurilor proprii ale instituțiilor de credit din Comunitate.
- (45) Dispozițiile referitoare la ratele de solvabilitate sunt rezultatul activității desfășurate de Comitetul Consultativ Bancar, care răspunde de

¹⁰ JO L 372, 31.12.1986, p. 1.

¹¹ JO L 193, 18.07.1983, p. 1. *Directivă modificată ultima dată de Directiva 90/605/CEE (JO L 317, 16.11.1990, p. 60).*

formularea unor sugestii adresate Comisiei, în vederea coordonării coeficienților aplicabili în statele membre.

- (46) Stabilirea unor rate de solvabilitate adecvate joacă un rol central în activitatea de supraveghere a instituțiilor de credit.
- (47) O rată care ponderează activele și elementele extrabilanțiere în funcție de riscul de credit reprezintă o măsură foarte utilă a solvabilității.
- (48) Elaborarea unor standarde comune cu privire la fondurile proprii în raport cu activele și elementele extrabilanțiere expuse riscului de credit constituie, în consecință, un aspect esențial al armonizării necesare pentru recunoașterea reciprocă a tehnicilor de supraveghere și pentru desăvârșirea, în acest fel, a pieței bancare interne.
- (49) În această privință, dispozițiile referitoare la rata de solvabilitate trebuie să fie luate în considerare împreună cu alte instrumente specifice care armonizează și ele tehnicile fundamentale de supraveghere a instituțiilor de credit.
- (50) În cadrul unei piețe bancare interne, instituțiile trebuie să intre în concurență directă una cu cealaltă, iar standardele comune de solvabilitate, exprimate ca rată minimă, previn denaturarea regulilor concurenței și consolidează sistemul bancar comunitar.
- (51) Prezenta directivă prevede diferite valori ale garanțiilor emise de diferite instituții financiare. În consecință, Comisia se angajează să examineze dacă prezenta directivă, în ansamblul ei, denaturează regulile concurenței dintre instituțiile de credit și societățile de asigurare și, în lumina acestei examinări, Comisia se angajează de asemenea să examineze dacă o serie de măsuri compensatorii se justifică.
- (52) Anexa III definește tratamentul elementelor extrabilanțiere, în contextul calculării cerințelor de capital ale instituțiilor de credit. Pentru a asigura funcționarea armonioasă a pieței interne și, în special, pentru a asigura condiții concurențiale egale, statele membre sunt obligate să ajungă la o evaluare uniformă a acordurilor de compensare contractuală de către autoritățile competente din statele respective. Anexa III ține cont de studiile unui for internațional, ce reunește autoritățile de supraveghere din rețeaua bancară, privind recunoașterea de către aceste autorități a acordurilor de compensare bilaterală și, în special, posibilitatea de a calcula necesarul de fonduri proprii pentru a acoperi anumite tranzacții pe baza valorii nete și nu a valorii brute, cu condiția să existe convenții juridice cu caracter obligatoriu care să garanteze că riscul de credit se limitează la această valoare netă. În ceea ce privește instituțiile de credit care operează la nivel internațional și grupurile de instituții de credit care funcționează într-un număr de țări terțe, aflate în concurență cu instituțiile de credit din Comunitate, reglementările adoptate pe un

plan internațional mai larg vor avea drept rezultat ameliorarea tratamentului prudentțial al instrumentelor derivate extrabursiere. Această ameliorare a tratamentului are drept rezultat o mai bună acoperire cu capital obligatoriu, ținându-se seama și de efectele de reducere a riscurilor pe care le au acordurile de compensare contractuală recunoscute de organele de supraveghere asupra potențialelor riscuri de credit ulterioare. Compensarea instrumentelor derivate extrabursiere, realizată de către casele de compensații care acționează ca partener central, joacă un rol important în anumite state membre. Trebuie să se recunoască avantajele unei astfel de compensări în raport cu reducerea riscului de credit și a riscurilor sistemice aferente, în tratamentul prudentțial al riscului de credit. De asemenea, este necesară garantarea integrală a expunerilor actuale și a expunerilor potențiale viitoare ce decurg din contractele privind instrumentele derivate extrabursiere compensate, fiind de asemenea necesară și eliminarea pericolului de acumulare a expunerilor casei de compensații dincolo de valoarea de piață a garanției, astfel încât instrumentele derivate extrabursiere astfel compensate să beneficieze temporar de același tratament prudentțial ca și instrumentele derivate tranzacționate la bursă. Autoritățile competente trebuie să constate dacă nivelul marjelor inițiale și variabile, precum și calitatea și nivelul protecției oferite de garanția constituită sunt satisfăcătoare. Pentru instituțiile de credit înființate în statele membre, Anexa III oferă o posibilitate similară de recunoaștere a compensării bilaterale de către autoritățile competente, oferind astfel condiții concurențiale egale. Aceste reglementări sunt bine echilibrate și corespunzătoare pentru o mai strictă aplicare a măsurilor de supraveghere prudentțială la instituțiile de credit. Autoritățile competente din statele membre ar trebui să se asigure că factorii de majorare se calculează pe baza unor valori naționale efective, mai degrabă decât aparente.

- (53) Rata minimă prevăzută în prezenta directivă întărește capitalul instituțiilor de credit din Comunitate. S-a adoptat un nivel de 8%, în urma unei anchete statistice a necesarului de capital în vigoare la începutul anului 1988.
- (54) Regulile de bază privind supravegherea expunerilor semnificative ale instituțiilor de credit ar trebui armonizate. Statele membre ar trebui, de asemenea, să poată adopta dispoziții mai stricte decât cele prevăzute în prezenta directivă.
- (55) Monitorizarea și controlul expunerilor unei instituții de credit fac parte integrantă din procesul de supraveghere. Concentrarea excesivă a expunerilor asupra unui singur client sau grup de clienți aflați în legătură poate avea drept consecință un risc sau o pierdere inacceptabilă. Se consideră că o asemenea situație poate prejudicia solvabilitatea unei instituții de credit.

- (56) În cadrul unei piețe bancare interne, instituțiile de credit sunt angajate în concurență directă una cu cealaltă, iar cerințele referitoare la supraveghere la nivelul întregii Comunități trebuie să fie elaborate în consecință. În acest scop, criteriile aplicate în vederea determinării concentrării expunerilor trebuie să se supună reglementărilor obligatorii în vigoare la nivelul întregii Comunități și nu pot fi lăsate în întregime la discreția statelor membre. Prin urmare, adoptarea unor reglementări comune va aduce beneficii Comunității, deoarece va împiedica apariția oricăror diferențe la nivelul condițiilor concurențiale, consolidând în același timp sistemul bancar comunitar.
- (57) Dispozițiile legate de rata de solvabilitate a instituțiilor de credit includ și o listă de riscuri de credit la care pot fi expuse instituțiile de acest gen. În consecință, această listă ar trebui utilizată și pentru definirea expunerilor, pentru a limita expunerile semnificative. Cu toate acestea, nu trebuie să se facă trimitere din principiu la ponderările sau gradele de risc prevăzute în dispozițiile menționate. Aceste ponderări și grade de risc au fost concepute pentru a stabili o cerință generală de solvabilitate pentru a acoperi riscul de credit la care sunt expuse instituțiile de credit. În contextul reglementării expunerilor semnificative, obiectivul este acela de a limita pierderea maximă pe care o instituție de credit o poate suferi datorită unui singur client sau al unui grup de clienți aflați în legătură. Prin urmare, este necesară adoptarea unei abordări prudentiale care, ca regulă generală, trebuie să ia în calcul valoarea nominală a expunerilor, fără aplicarea unor ponderări sau a unor clasificări ale riscurilor.
- (58) În momentul în care o instituție de credit își asumă riscurile din partea societății mamă sau din partea altor filiale ale acesteia, se impune o prudență specială. Gestionarea expunerilor cu care se confruntă o instituție de credit trebuie să se facă în condiții de deplină autonomie, în conformitate cu principiile unei gestiuni bancare sănătoase, fără a fi influențată de alte considerente în afara acestor principii. Conform dispoziției din prezenta directivă, în cazul în care influența exercitată de o anumită persoană, care deține direct sau indirect o participație calificată la o instituție de credit, poate avea un efect negativ asupra gestionării adecvate și prudentiale a instituției respective, autoritățile competente iau măsurile corespunzătoare pentru a pune capăt situației respective. În ceea ce privește expunerile semnificative, ar trebui, de asemenea, stabilite anumite standarde specifice referitoare la expunerile unei instituții de credit față de grupul din care face parte, o astfel de situație justificând restricții mult mai stricte decât în cazul altor expuneri. Cu toate acestea, nu este necesară aplicarea unor restricții mai ferme dacă societatea mamă este un holding financiar sau o instituție de credit, sau dacă celelalte filiale sunt fie instituții de credit sau financiare, fie societăți care oferă servicii bancare auxiliare, cu condiția ca toate aceste societăți să se afle sub supravegherea

instituției de credit, pe bază consolidată. În asemenea cazuri, supravegherea pe bază consolidată a grupului de societăți permite un nivel corespunzător de supraveghere, fără să necesite impunerea unor limitări mai stricte ale expunerii. În cadrul acestei abordări, grupurile bancare vor fi, de asemenea, încurajate să-și organizeze structurile astfel încât să permită o supraveghere pe o bază consolidată, fapt care este de dorit pentru că face posibilă o supraveghere mai completă.

- (59) Pentru a fi cât mai eficientă, supravegherea pe o bază consolidată trebuie să se aplice tuturor grupurilor bancare, inclusiv celor ale căror societăți mamă nu sunt instituții de credit. Autoritățile competente trebuie să dețină instrumentele juridice necesare pentru a putea exercita acest tip de supraveghere.
- (60) În cazul grupurilor cu activități diversificate ale căror societăți-mamă controlează cel puțin o filială a unei instituții de credit, autoritățile competente trebuie să poată evalua situația financiară a instituției de credit din cadrul unui asemenea grup. Până la o coordonare ulterioară, statele membre pot să prevadă metode corespunzătoare de consolidare, în vederea realizării obiectivului prezentei directive. Autoritățile competente trebuie să dețină cel puțin mijloacele de obținere, din partea tuturor societăților din cadrul unui grup, a informațiilor necesare pentru îndeplinirea funcțiilor pe care le dețin. Trebuie să se pună bazele unei colaborări între autoritățile responsabile cu supravegherea diferitelor sectoare financiare, în cazul grupurilor de societăți care desfășoară o gamă întreagă de activități financiare.
- (61) În plus, statele membre pot refuza sau pot retrage autorizația de funcționare bancară în cazul anumitor structuri de grup considerate a fi necorespunzătoare pentru desfășurarea activităților bancare, în special din cauză că asemenea structuri nu pot fi supravegheate cu eficacitate. În această situație, autoritățile competente au atribuțiile menționate la art. 7 alin. (1) primul paragraf, art. 7 alin. (2), din art. 14 alin. (1) lit. (c), precum și art. 16 din prezenta directivă, pentru a asigura gestionarea sănătoasă și prudentială a instituțiilor de credit.
- (62) Statele membre pot, de asemenea, aplica tehnici de supraveghere corespunzătoare grupurilor de societăți cu structuri care nu sunt prevăzute în prezenta directivă. În cazul în care asemenea structuri devin mai des întâlnite, prezenta directivă ar trebui completată pentru a include și astfel de structuri.
- (63) Supravegherea pe bază consolidată trebuie să țină seama de toate activitățile definite în Anexa 1. Toate întreprinderile angajate în special în acest gen de activitate trebuie, prin urmare, să fie supravegheate și ele pe bază consolidată. Drept rezultat, definiția instituțiilor financiare va trebui extinsă pentru a include și astfel de activități.

- (64) Directiva 86/635/CEE, împreună cu Directiva 83/349/CEE, au stabilit regulile de consolidare aplicabile conturilor consolidate publicate de către instituțiile de credit. Prin urmare, este posibilă definirea mai precisă a metodelor care vor fi utilizate în supravegherea prudentială, realizată pe bază consolidată.
- (65) Activitatea de supraveghere a instituțiilor de credit, pe o bază consolidată, trebuie să aibă drept obiectiv principal protejarea intereselor deponenților de la instituțiile menționate și asigurarea stabilității sistemului financiar.
- (66) Examinarea problemelor din cadrul domeniilor reglementate prin prezenta directivă, ca și al altor directive privind activitatea instituțiilor de credit, necesită colaborarea între autoritățile competente și Comisie, în cadrul unui comitet consultativ bancar, în special în scopul unei mai bune coordonări. Existența Comitetului consultativ bancar, format din autoritățile competente ale statelor membre, nu exclude posibilitatea altor forme de cooperare între autoritățile care supraveghează inițierea și desfășurarea activității instituțiilor de credit și, în special, cooperarea în cadrul așa-numitului „groupe de contact” (grup de contact), format din reprezentanți ai autorităților de supraveghere în domeniul bancar.
- (67) Este posibil ca, din când în când, modificările tehnice aduse regulilor prevăzute în prezenta directivă să necesite actualizarea în funcție de evoluțiile din sistemul bancar. Comisia va opera modificările în consecință, după cum este necesar, după consultarea Comitetului consultativ bancar, în limitele atribuțiilor de punere în aplicare conferite Comisiei în sensul Tratatului. Măsurile necesare pentru punerea în aplicare a prezentei directive trebuie adoptate în conformitate cu Decizia Consiliului 1999/468/CE din 28 iunie 1999, de stabilire a procedurilor necesare pentru exercitarea atribuțiilor de aplicare conferite Comisiei.⁽¹²⁾
- (68) Art. 36 alin. (1) din prezenta directivă permite ca angajamentele în solidar ale debitorilor, în cazul instituțiilor de credit organizate sub forma cooperativelor sau a fondurilor, să fie tratate ca elemente ale fondurilor proprii menționate la art. 34 alin. (2) pct. (7). Guvernul danez și-a exprimat un viu interes pentru transformarea celor câteva instituții de credit ipotecar din Danemarca, constituite sub forma de cooperative sau de fonduri, în societăți anonime. Pentru a facilita această transformare sau pentru a o face posibilă, este necesară o derogare temporară care să le permită să includă o parte din angajamentele lor solide în fondurile proprii. Această derogare temporară nu ar trebui să aibă un efect negativ asupra concurenței dintre instituțiile de credit.
- (69) Aplicarea unei ponderări de 20% la obligațiunile ipotecare deținute de instituțiile de credit poate perturba o piață financiară națională, unde

¹² JO L 184, 17.07.1999, p. 23.

asemenea instrumente au un rol preponderent. În acest caz, se adoptă măsuri provizorii pentru aplicarea unei ponderări a riscului de 10%. Piața convertirii creanțelor în titluri de valoare se dezvoltă rapid. În consecință, Comisia ar trebui să examineze, împreună cu statele membre, tratamentul prudențial al titlurilor de valoare garantate cu anumite active și să înainteze până la 22 iunie 1999 propuneri menite să adapteze legislația existentă, în scopul definirii unui tratament prudențial corespunzător al titlurilor de valoare garantate cu anumite active. Autoritățile competente pot autoriza o ponderare de 50% a activelor garantate cu ipotecă pe birouri sau spații comerciale multifuncționale până la data de 31 decembrie 2006. Bunurile imobile care fac obiectul ipotecii trebuie supuse unor criterii de evaluare riguroase și unei reevaluări periodice care să țină cont de evoluțiile de pe piața bunurilor comerciale. Aceste imobile trebuie să fie ocupate sau închiriate de către proprietar. Împrumuturile contractate pentru dezvoltare imobiliară sunt excluse de la această ponderare de 50%.

- (70) Pentru a asigura aplicarea armonioasă a dispozițiilor referitoare la expunerile semnificative, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea să prevadă aplicarea noilor limite în două etape. În cazul instituțiilor de credit mai mici, se poate acorda o perioadă de tranziție mai mare, având în vedere că o aplicare prea rapidă a normei de 25% le-ar putea reduce prea brusc activitatea de credit.
- (71) În plus, este în curs armonizarea condițiilor referitoare la reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit .
- (72) Formalitățile necesare pentru controlul riscurilor de lichiditate trebuie, de asemenea, armonizate.
- (73) Prezenta directivă nu trebuie să afecteze obligațiile statelor membre cu privire la termenele de transpunere a directivelor prevăzute la Anexa V, Partea B,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

CUPRINS

TITLUL I	17
DEFINIȚII ȘI DOMENIUL DE APLICARE	17
Articolul 1.....	17
Definiții.....	17
Articolul 2.....	20
Domeniul de aplicare	20
Articolul 3.....	22
Interdicția impusă societăților, altele decât instituțiile de credit, de a desfășura activități de preluare a depozitelor sau a altor fonduri rambursabile de la populație.....	22
TITLUL II	23
CONDIȚII PRIVIND ÎNȚIEREA ȘI EXERCITAREA ACTIVITĂȚII INSTITUȚIILOR DE CREDIT	23
Articolul 4.....	23
Autorizarea	23
Articolul 5.....	23
Capitalul inițial	23
Articolul 6.....	24
Organismele de conducere și sediul central al instituțiilor de credit	24
Articolul 7.....	24
Aționari și membri	24
Articolul 8.....	25
Programul de activități și structura organizatorică	25
Articolul 9.....	25
Cerințe economice.....	25
Articolul 10.....	25
Refuzul autorizației	25
Articolul 11.....	25
Notificarea autorizației la Comisie	25
Articolul 12.....	25
Consultarea prealabilă cu autoritățile competente din alte state membre	25
Articolul 13.....	26
Sucursalele instituțiilor de credit autorizate în alt stat membru.....	26
Articolul 14.....	26
Retragerea autorizației	26

Articolul 15.....	26
Denumire	26
Articolul 16.....	27
Participații calificate deținute la o instituție de credit.....	27
Articolul 17.....	28
Proceduri și mecanisme de control intern	28
TITLUL III	28
DISPOZIȚII REFERITOARE LA LIBERTATEA DE STABILIRE ȘI LA LIBERTATEA DE A PRESTA SERVICII	28
Articolul 18.....	28
Instituții de credit	28
Articolul 19.....	28
Instituții financiare	28
Articolul 20.....	29
Exercitarea dreptului de stabilire	29
Articolul 21.....	31
Exercitarea libertății de a presta servicii	31
Articolul 22.....	31
Atribuțiile autorităților competente din statul membru gazdă	31
TITLUL IV	32
RELAȚII CU ȚĂRI TERȚE	32
Articolul 23.....	32
Notificarea filialelor societăților din țări terțe și condițiile de acces la piețele acestor țări.....	32
Articolul 24.....	34
Sucursalele instituțiilor de credit cu sediul central în afara Comunității	34
Articolul 25.....	34
Cooperarea cu autoritățile competente din țări terțe în domeniul supravegherii pe bază consolidată	34
TITLUL V	35
PRINCIPIILE ȘI INSTRUMENTELE TEHNICE ALE SUPRAVEGHERII PRUDENȚIALE	35
CAPITOLUL 1.....	35
PRINCIPIILE SUPRAVEGHERII PRUDENȚIALE	35
Articolul 26.....	35
Competența statului membru de origine de a efectua controale.....	35
Articolul 27.....	35
Competențele statului membru gazdă	35

Articolul 28.....	35
Colaborarea privind supravegherea.....	35
Articolul 29.....	36
Verificări la fața locului ale sucursalelor înființate în alt stat membru	36
Articolul 30.....	36
Schimburile de informații și secretul profesional	36
Articolul 31.....	40
Obligațiile persoanelor responsabile cu controlul legal al conturilor anuale și consolidate.....	40
Articolul 32.....	40
Atribuțiile autorităților competente de a aplica sancțiuni	40
Articolul 33.....	41
Căi de atac în instanță.....	41
CAPITOLUL 2	41
INSTRUMENTE TEHNICE DE SUPRAVEGHERE PRUDENTIALĂ	41
Secțiunea 1	41
Fonduri proprii	41
Articolul 34.....	41
Principii generale	41
Articolul 35.....	43
Alte elemente.....	43
Articolul 36.....	44
Alte dispoziții referitoare la fondurile proprii	44
Articolul 37.....	46
Calcularea fondurilor proprii pe bază consolidată	46
Articolul 38.....	47
Deduceri și limite	47
Articolul 39.....	47
Dovezi ce trebuie prezentate autorităților competente.....	47
Secțiunea 2	47
Rata de solvabilitate	47
Articolul 40.....	47
Principii generale	48
Articolul 41.....	48
Numărătorul: fondurile proprii	48
Articolul 42.....	49
Numitorul: activele ajustate în funcție de risc și elementele extrabilanțiere	49

Articolul 43.....	49
Ponderări ale riscurilor	49
Articolul 44.....	54
Ponderarea creanțelor la administrațiile regionale sau autoritățile locale din statele membre	54
Articolul 45.....	55
Alte ponderări	55
Articolul 46.....	55
Organele administrative și întreprinderi cu scop necomercial	55
Articolul 47.....	56
Nivelul ratei de solvabilitate	56
Secțiunea 3	56
Expuneri semnificative.....	56
Articolul 48.....	56
Notificarea expunerilor semnificative	56
Articolul 49.....	57
Limitarea expunerilor semnificative	57
Articolul 50.....	62
Supravegherea pe bază consolidată sau neconsolidată a expunerilor semnificative.....	62
Secțiunea 4	62
Participații semnificative în afara sectorului financiar	62
Articolul 51.....	63
Limitarea participațiilor calificate nefinanciare	63
CAPITOLUL 3	64
SUPRAVEGHEREA PE BAZĂ CONSOLIDATĂ	64
Articolul 52.....	64
Supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit.....	64
Articolul 53.....	66
Autoritățile competente responsabile cu supravegherea pe bază consolidată	66
Articolul 54.....	67
Forma și dimensiunile consolidării	67
Articolul 55.....	68
Informațiile care trebuie furnizate de holdingurile cu activitate mixtă și de filialele acestora	68
Articolul 56.....	69
Măsuri de facilitare a supravegherii pe bază consolidată	69

TITLUL VI	70
COMITETUL CONSULTATIV BANCAR	70
Articolul 57.....	70
Componenta și sarcinile Comitetului consultativ bancar	70
Articolul 58.....	71
Examinarea condițiilor de autorizare	71
Articolul 59.....	71
Rapoarte de urmărire	71
TITLUL VII	72
COMPETENȚE EXECUTORII	72
Articolul 60.....	72
Adaptări tehnice.....	72
TITLUL VIII	74
DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE	74
CAPITOLUL 1.....	74
DISPOZIȚII TRANZITORII	74
Articolul 61.....	74
Dispoziții tranzitorii referitoare la art. 36	74
Articolul 62.....	75
Dispoziții tranzitorii privind art. 43	75
Articolul 63.....	79
Dispoziții tranzitorii privind art. 47	79
Articolul 64.....	79
Dispoziții tranzitorii privind art. 49	79
Articolul 65.....	80
Dispoziții tranzitorii privind art. 51	80
CAPITOLUL 2.....	81
DISPOZIȚII FINALE	81
Articolul 66.....	81
Informarea Comisiei	81
Articolul 67.....	81
Directive abrogate	81
Articolul 68.....	81
Punerea în aplicare	81
Articolul 69.....	82
Destinatari	82

ANEXA I	83
LISTA ACTIVITĂȚILOR CARE FAC OBIECTUL RECUNOAȘTERII RECIPROCE	83
ANEXA II	85
CLASIFICAREA ELEMENTELOR EXTRABILANȚIERE	85
ANEXA III	88
TRATAMENTUL ELEMENTELOR EXTRABILANȚIERE	88
ANEXA IV	96
TIPURI DE ELEMENTE EXTRABILANȚIERE	96
ANEXA V	98
PARTEA A.....	98
DIRECTIVE ABROGATE împreună cu modificările lor succesive (prevăzute la art. 67)	98
PARTEA B.....	101
TERMENE LIMITĂ PENTRU PUNEREA ÎN APLICARE	101
ANEXA VI	102
TABEL DE CORESPONDENȚĂ	102

Financial Services Modernization - Conference Report

Senate Banking Committee

Conference Report and Text of Gramm-Leach-Bliley Bill

Text of the Gramm-Leach-Bliley Bill

Released November 1, 1999

Ř Table of Contents	Ř Title I.
Ř Title II.	Ř Title III.
Ř Title IV.	Ř Title V.
Ř Title VI.	Ř Title VII.

1 SECTION 1. SHORT TITLE; TABLE OF CONTENTS.

2 (a) SHORT TITLE.—This Act may be cited as the

3 "Gramm-Leach-Bliley Act".

4 (b) TABLE OF CONTENTS.—The table of contents for

5 this Act is as follows:

Sec. 1. Short title; table of contents.

TITLE I — FACILITATING AFFILIATION AMONG BANKS, SECURITIES FIRMS, AND INSURANCE COMPANIES

Subtitle A—Affiliations

Sec. 101. Glass-Steagall Act repeals.

Sec. 102. Activity restrictions applicable to bank holding companies that are not financial holding companies.

Sec. 103. Financial activities.

Sec. 104. Operation of State law.

Sec. 105. Mutual bank holding companies authorized.

Sec. 106. Prohibition on deposit production offices.

-
- Sec. 107. Cross marketing restriction; limited purpose bank relief; divestiture.
- Sec. 108. Use of subordinated debt to protect financial system and deposit funds from "too big to fail" institutions.
- Sec. 109. Study of financial modernization's effect on the accessibility of small business and farm loans.

Subtitle B — Streamlining Supervision of Bank Holding Companies

- Sec. 111. Streamlining bank holding company supervision.
- Sec. 112. Authority of State insurance regulator and Securities and Exchange Commission.
- Sec. 113. Role of the Board of Governors of the Federal Reserve System.
- Sec. 114. Prudential safeguards.
- Sec. 115. Examination of investment companies.
- Sec. 116. Elimination of application requirement for financial holding companies.
- Sec. 117. Preserving the integrity of FDIC resources.
- Sec. 118. Repeal of savings bank provisions in the Bank Holding Company Act of 1956.
- Sec. 119. Technical amendment.

Subtitle C — Subsidiaries of National Banks

- Sec. 121. Subsidiaries of national banks.
- Sec. 122. Consideration of merchant banking activities by financial subsidiaries.

Subtitle D — Preservation of FTC Authority

- Sec. 131. Amendment to the Bank Holding Company Act of 1956 to modify notification and post-approval waiting period for section 3 transactions.
- Sec. 132. Interagency data sharing.
- Sec. 133. Clarification of status of subsidiaries and affiliates.

Subtitle E — National Treatment

- Sec. 141. Foreign banks that are financial holding companies.
- Sec. 142. Representative offices.

Subtitle F — Direct Activities of Banks

Sec. 151. Authority of national banks to underwrite certain municipal bonds.

Subtitle G — Effective Date

Sec. 161. Effective date.

TITLE II — FUNCTIONAL REGULATION**Subtitle A — Brokers and Dealers**

Sec. 201. Definition of broker.

Sec. 202. Definition of dealer.

Sec. 203. Registration for sales of private securities offerings.

Sec. 204. Information sharing.

Sec. 205. Treatment of new hybrid products.

Sec. 206. Definition of identified banking product.

Sec. 207. Additional definitions.

Sec. 208. Government securities defined.

Sec. 209. Effective date.

Sec. 210. Rule of construction.

Subtitle B — Bank Investment Company Activities

Sec. 211. Custody of investment company assets by affiliated bank.

Sec. 212. Lending to an affiliated investment company.

Sec. 213. Independent directors.

Sec. 214. Additional SEC disclosure authority.

Sec. 215. Definition of broker under the Investment Company Act of 1940.

Sec. 216. Definition of dealer under the Investment Company Act of 1940.

Sec. 217. Removal of the exclusion from the definition of investment adviser for banks that advise investment companies.

Sec. 218. Definition of broker under the Investment Advisers Act of 1940.

Sec. 219. Definition of dealer under the Investment Advisers Act of 1940.

Sec. 220. Interagency consultation.

Sec. 221. Treatment of bank common trust funds.

Sec. 222. Statutory disqualification for bank wrongdoing.

Sec. 223. Conforming change in definition.

Sec. 224. Conforming amendment.

Sec. 225. Effective date.

**Subtitle C — Securities and Exchange Commission Supervision
of Investment Bank Holding Companies**

Sec. 231. Supervision of investment bank holding companies by the Securities and Exchange Commission.

Subtitle D — Banks and Bank Holding Companies

Sec. 241. Consultation.

TITLE III — INSURANCE

Subtitle A — State Regulation of Insurance

Sec. 301. Functional regulation of insurance.

Sec. 302. Insurance underwriting in national banks.

Sec. 303. Title insurance activities of national banks and their affiliates.

Sec. 304. Expedited and equalized dispute resolution for Federal regulators.

Sec. 305. Insurance customer protections.

Sec. 306. Certain State affiliation laws preempted for insurance companies and affiliates.

Sec. 307. Interagency consultation.

Sec. 308. Definition of State.

Subtitle B — Redomestication of Mutual Insurers

Sec. 311. General application.

Sec. 312. Redomestication of mutual insurers.

Sec. 313. Effect on State laws restricting redomestication.

Sec. 314. Other provisions.

Sec. 315. Definitions.

Sec. 316. Effective date.

Subtitle C — National Association of Registered Agents and Brokers

- Sec. 321. State flexibility in multistate licensing reforms.
- Sec. 322. National Association of Registered Agents and Brokers.
- Sec. 323. Purpose.
- Sec. 324. Relationship to the Federal Government.
- Sec. 325. Membership.
- Sec. 326. Board of directors.
- Sec. 327. Officers.
- Sec. 328. Bylaws, rules, and disciplinary action.
- Sec. 329. Assessments.
- Sec. 330. Functions of the NAIC.
- Sec. 331. Liability of the association and the directors, officers, and employees of the association.
- Sec. 332. Elimination of NAIC oversight.
- Sec. 333. Relationship to State law.
- Sec. 334. Coordination with other regulators.
- Sec. 335. Judicial review.
- Sec. 336. Definitions.

Subtitle D — Rental Car Agency Insurance Activities

- Sec. 341. Standard of regulation for motor vehicle rentals.

TITLE IV — UNITARY SAVINGS AND LOAN HOLDING COMPANIES

- Sec. 401. Prevention of creation of new S&L holding companies with commercial affiliates.

TITLE V — PRIVACY**Subtitle A — Disclosure of Nonpublic Personal Information**

- Sec. .501. Protection of nonpublic personal information.
- Sec. 502. Obligations with respect to disclosures of personal information.
- Sec. 503. Disclosure of institution privacy policy.

-
- Sec. 504. Rulemaking.
 - Sec. 505. Enforcement.
 - Sec. 506. Protection of Fair Credit Reporting Act.
 - Sec. 507. Relation to State laws.
 - Sec. 508. Study of information sharing among financial affiliates.
 - Sec. 509. Definitions.
 - Sec. 510. Effective date.

Subtitle B — Fraudulent Access to Financial Information

- Sec. 521. Privacy protection for customer information of financial institutions.
- Sec. 522. Administrative enforcement.
- Sec. 523. Criminal penalty.
- Sec. 524. Relation to State laws.
- Sec. 525. Agency guidance.
- Sec. 526. Reports.
- Sec. 527. Definitions.

TITLE VI — FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MODERNIZATION

- Sec. 601. Short title.
- Sec. 602. Definitions.
- Sec. 603. Savings association membership.
- Sec. 604. Advances to members; collateral.
- Sec. 605. Eligibility criteria.
- Sec. 606. Management of banks.
- Sec. 607. Resolution Funding Corporation.
- Sec. 608. Capital structure of Federal home loan banks.

TITLE VII — OTHER PROVISIONS

Subtitle A — ATM Fee Reform

- Sec. 701. Short title.

Sec. 702. Electronic fund transfer fee disclosures at any host ATM.

Sec. 703. Disclosure of possible fees to consumers when ATM card is issued.

Sec. 704. Feasibility study.

Sec. 705. No liability if posted notices are damaged.

Subtitle B — Community Reinvestment

Sec. 711. CRA sunshine requirements.

Sec. 712. Small bank regulatory relief.

Sec. 713. Federal Reserve Board study of CRA lending.

Sec. 714. Preserving the Community Reinvestment Act of 1977.

Sec. 715. Responsiveness to community needs for financial services.

Subtitle C — Other Regulatory Improvements

Sec. 721. Expanded small bank access to S corporation treatment.

Sec. 722. "Plain language" requirement for Federal banking agency rules.

Sec. 723. Retention of "Federal" in name of converted Federal savings association.

Sec. 724. Control of bankers' banks.

Sec. 725. Provision of technical assistance to microenterprises.

Sec. 726. Federal Reserve audits.

Sec. 727. Authorization to release reports.

Sec. 728. General Accounting Office study of conflicts of interest.

Sec. 729. Study and report on adapting existing legislative requirements to on-line banking and lending

Sec. 730. Clarification of source of strength doctrine.

Sec. 731. Interest rates other charges at interstate branches.

Sec. 732. Interstate branches and agencies of foreign banks.

Sec. 733. Fair treatment of women by financial advisers.

Sec. 734. Membership of loan guarantee boards.

Sec. 735. Repeal of stock loan limit in Federal Reserve Act.

Sec. 736. Elimination of SAIF and DIF special reserves.

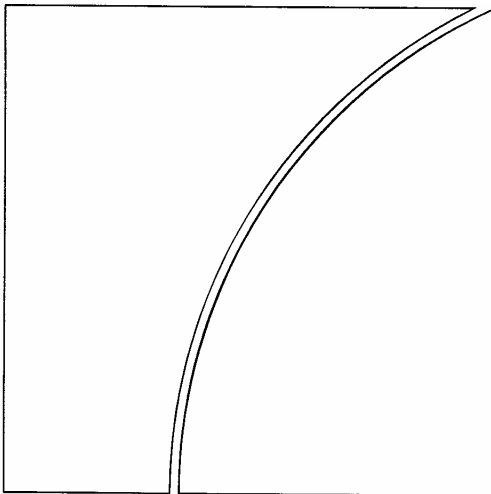
Sec. 737. Bank officers and directors as officers and directors of public utilities.

Sec. 738. Approval for purchases of securities.

Sec. 739. Optional conversion of Federal savings associations.

Sec. 740. Grand jury proceedings.

Basel Committee on Banking Supervision

Consultative Document

The New Basel Capital Accord

Issued for comment by 31 May 2001

January 2001

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS

Table of Contents

PART 1: SCOPE OF APPLICATION	1
<i>A. Introduction</i>	1
<i>B. Securities and other financial subsidiaries</i>	1
<i>C. Insurance subsidiaries</i>	2
<i>D. Significant minority-owned equity investments in non-insurance financial entities</i>	3
<i>E. Significant investments in commercial entities</i>	3
<i>F. Deduction of investments in deconsolidated entities</i>	4
PART 2: THE FIRST PILLAR – MINIMUM CAPITAL REQUIREMENTS	6
I. CALCULATION OF MINIMUM CAPITAL REQUIREMENTS.....	6
II. CREDIT RISK – THE STANDARDISED APPROACH.....	7
<i>A. The standardised approach – general rules</i>	7
1. Individual claims.....	7
(i) Claims on sovereigns	7
(ii) Claims on non-central government public sector entities (PSEs).....	8
(iii) Claims on multilateral development banks (MDBs).....	8
(iv) Claims on banks.....	9
(v) Claims on securities firms	10
(vi) Claims on corporates	10
(vii) Claims secured by residential property.....	11
(viii) Claims secured on commercial real estate.....	11
(ix) Higher-risk categories	11
(x) Other assets	12
(xi) Off-balance sheet items	12
2. External credit assessments	12
(i) The recognition process	12
(ii) Eligibility criteria	12
3. Implementation considerations	13
(i) The mapping process.....	13
(ii) Multiple assessments.....	14
(iii) Issuer versus issues assessment.....	14
(iv) Short term/long term assessments.....	14
(v) Level of application of the assessment	15
(vi) Unsolicited ratings.....	15

<i>B. Credit risk mitigation in the standardised approach</i>	15
1. Scope.....	15
2. Collateral.....	16
(i) Minimum conditions	16
(ii) The methodologies.....	17
3. On-balance sheet netting.....	25
4. Guarantees and credit derivatives	25
(i) Minimum conditions	25
(ii) Range of eligible guarantors/protection providers	28
(iii) Risk weights	28
(iv) Currency mismatches	30
(v) Sovereign guarantees	30
(vi) W: remaining risks.....	30
5. Maturity mismatches	30
(i) Definition of maturity	30
(ii) Risk weights for maturity mismatches	31
6. Disclosure	31
III: CREDIT RISK – THE INTERNAL RATINGS BASED APPROACH.....	32
<i>A. Mechanics of the IRB Approach</i>	32
1. Categorisation of exposures	32
(i) Definition of corporate exposures	32
(ii) Definition of bank exposures	32
(iii) Definition of sovereign exposures	32
(iv) Definition of retail exposures	33
(v) Definition of project finance exposures.....	33
(vi) Definition of equity exposures	33
2. Adoption of the IRB approach across all exposures	34
3. Adoption of elements of the advanced approach for IRB	34
4. Transition period for data requirements under the IRB approach for corporate, sovereign, bank and retail exposures.....	35
5. Derivation of risk weighted assets under IRB approach.....	35
<i>B. Rules for Corporate Exposures</i>	36
1. Risk weighted assets for corporate exposures.....	36
(i) Formula for derivation of risk weights.....	36
(ii) Inputs to the risk-weight function.....	38
2. Minimum requirements for corporate exposures	46
(i) Composition of minimum requirements	46
(ii) Criteria to ensure meaningful differentiation of risk	46

(iii) Completeness and integrity of rating assignments	47
(iv) Oversight over the rating system and processes	47
(v) Criteria and orientation of the rating system	49
(vi) Minimum requirements for estimation of PD	51
(vii) Data collection and IT systems	54
(viii) Use of internal ratings.....	54
(ix) Internal validation	55
(x) Disclosure requirements	56
(xi) Minimum requirements for supervisory estimates of LGD and EAD.....	57
3. Minimum requirements for the advanced IRB approach	59
(i) Own estimates of loss given default.....	59
(ii) Minimum requirements for use of own EAD estimates.....	65
4. Minimum requirements for assessment of guarantors and sellers of credit derivatives	69
(i) Guarantees	69
(ii) Credit Derivatives.....	71
<i>C. Rules for Retail Exposures.....</i>	<i>72</i>
1. Risk weighted assets for retail exposures	72
(i) Formula for derivation of risk weights	72
(ii) Risk inputs	74
2. Minimum requirements for retail exposures	75
(i) Composition of minimum requirements.....	75
(ii) Criteria to ensure a meaningful differentiation of risk	75
(iii) Completeness and integrity of rating assignments	77
(iv) Oversight over rating system and processes	78
(v) Criteria on orientation of rating system	78
(vi) Requirements for estimation of EAD, and either (a) PD/LGD or (b) EL	78
(vii) Data collection and documentation	80
(viii) Use of internal ratings.....	80
(ix) Internal validation	81
(x) Disclosure requirements	81
<i>D. Rules for Sovereign Exposures.....</i>	<i>81</i>
1. Risk weighted assets for sovereign exposures	81
(i) Derivation of risk weights	81
(ii) Inputs to the risk weight function.....	81
2. Minimum requirements for sovereign exposures.....	82

(i) Rating grade structure	82
(ii) Rating criteria	82
(iii) Oversight over rating system and process	82
(iv) Requirements for use of own estimates of LGD under the advanced approach	83
<i>E. Rules for bank Exposures</i>	83
1. Risk weighted assets for bank exposures	83
(i) Derivation of risk weights	83
(ii) Inputs to the risk weight function	83
2. Minimum requirements for bank exposures	84
<i>F. Calculation of IRB Granularity Adjustment to Capital</i>	84
1. Definition and scope of granularity adjustment	84
(i) Exposure aggregation	84
(ii) Treatment of guarantees and credit derivatives	84
(iii) LGD of borrowers with multiple facilities	84
2. Methodology for calculations	85
(i) Step 1: Calculation of aggregate characteristics	85
(ii) Step 2: Calculating the granularity adjustment	86
IV. ASSET SECURITISATION	87
1. The treatment of explicit risks associated with securitisations under the standardised approach	87
(i) Treatment for originating banks	87
(ii) Treatment for investing banks	89
(iii) Treatment for sponsoring banks	90
2. Securitisation under IRB: A Hybrid Approach	91
(i) Issuing banks	91
(ii) Investing banks	91
3. Treatment of implicit and residual risks arising from securitisations	92
4. Disclosure requirements	93
V. OPERATIONAL RISK	94
<i>A. Definition of operational risk</i>	94
<i>B. The measurement methodologies</i>	94
1. The Basic Indicator Approach	94
2. The Standardised Approach	95
3. The Internal Measurement Approach	95
4. The “floor”	96
<i>C. Qualifying criteria</i>	96
1. The Basic Indicator Approach	96

2. The Standardised Approach	96
(i) Effective risk management and control	97
(ii) Measurement and validation	97
3. Internal Measurement Approach.....	97
(i) Effective risk management and control	97
(ii) Measurement and validation	97
VI. TRADING BOOK ISSUES	99
A. <i>Definition of the trading book</i>	99
B. <i>Prudent valuation guidance</i>	100
1. Systems and controls.....	100
2. Valuation methodologies.....	100
(i) Marking to market	100
(ii) Marking to model.....	101
3. Valuation adjustments or reserves.....	101
C. <i>Trading book capital treatment for specific risk under the standardised methodology</i>	102
1. Specific risk capital charges for government paper.....	102
2. Specific risk capital charges for positions hedged by credit derivatives.....	102
PART 3: THE SECOND PILLAR – SUPERVISORY REVIEW PROCESS.....	104
A. <i>Importance of Supervisory Review</i>	104
B. <i>Four Key Principles of Supervisory Review</i>	105
1. Board and senior management oversight	105
2. Sound capital assessment	106
3. Comprehensive assessment of risks	106
4. Monitoring and reporting	107
5. Internal control review.....	108
(i) Review of adequacy of risk assessment	108
(ii) Assessment of capital adequacy.....	109
(iii) Assessment of the control environment	109
(iv) Supervisory review of compliance with minimum standards	109
(v) Supervisory response	110
C. <i>Other aspects of the Supervisory Review Process</i>	111
1. Supervisory transparency and accountability.....	111
2. Interest rate risk in the banking book	111
PART 4: THE THIRD PILLAR – MARKET DISCIPLINE	114
A. <i>General considerations</i>	114

1. Core and supplementary disclosure recommendations	115
2. Materiality	115
3. Frequency	115
4. Templates	116
<i>B. Disclosures - Scope of application of the new Accord</i>	116
1. Core disclosures	116
2. Supplementary disclosures	117
<i>C. Disclosures - structure of capital</i>	117
1. Core disclosures (quantitative)	117
2. Core disclosures (qualitative)	118
3. Supplementary disclosures	118
4. For both core and supplementary disclosures	118
<i>D. Disclosures - Risk exposures and assessment</i>	118
1. Credit risk in the banking book	119
(i) Disclosures applicable to all banks	119
(ii) Disclosures applicable to banks using the standardised approach	120
(iii) Disclosures applicable to banks using IRB approaches	121
(iv) Credit Risk Mitigation Techniques	123
(v) Asset securitisation	125
2. Market risk	129
(i) Disclosures applicable to banks under the standardised measurement method	129
(ii) Disclosures applicable to banks under the Internal Models Approach (IMA)	129
3. Operational risk	130
(i) Core disclosures	130
(ii) Supplementary disclosures	131
4. Interest rate risk (IRR) in the banking book	131
(i) Qualitative disclosures: general information on methodology and key inputs	131
(ii) Quantitative disclosures part (i): required information for risk assessment	132
(iii) Quantitative disclosures part (ii): ex post performance as an indication of quality and reliability	132
<i>E. Disclosures: Capital Adequacy</i>	133
1. Core disclosure (quantitative)	133
2. Supplementary disclosures	133

ANEXA 2

**Criterii de clasificare a băncilor în funcție de indicatori de analiză
ai Sistemului Uniform de Rating Bancar (componentele CAPL)**

Nc	Indicator (formula)	Interval		Rating
I. Adecvarea capitalului (C)				
1.	Raport de solvabilitate 1 ($\geq 12\%$) (Fonduri proprii / Active ponderate în funcție de risc)	$\geq 15\%$	bine capitalizată	1
		12–14,9%	adecvat capitalizată	2
		8–11,9%	subcapitalizată	3
		2–7,9%	subcapitalizată semnificativ	4
		$< 2\%$	subcapitalizată major	5
2.	Raport de solvabilitate 2 ($\geq 8\%$) (Capital propriu / Active ponderate în funcție de risc)	$\geq 10\%$	bine capitalizată	1
		8-9,9%	adecvat capitalizată	2
		5–7,9%	subcapitalizată	3
		2–4,9%	subcapitalizată semnificativ	4
		$< 2\%$	subcapitalizată major	5
3.	Efectul de pârghie ($\geq 5\%$) (Capital propriu / Total active la valoare netă)	$\geq 6\%$	bine capitalizată	1
		4-5,9%	adecvat capitalizată	2
		3-3,9%	subcapitalizată	3
		2–2,9%	subcapitalizată semnificativ	4
		$< 2\%$	subcapitalizată major	5
4.	Capital propriu / Capital social ($> 100\%$)	$\geq 150\%$		1
		100-149,9%		2
		80–99,9%		3
		50–79,9%		4
		$< 50\%$		5
5.	Alte condiții		Nu este subiectul nici unei reglementări care să vizeze menținerea unui nivel specific al capitalului	1
			Dacă banca a fost evaluată în "rating compus 1" în baza sistemului de evaluare CAMPL la cea mai recentă examinare și nu are sau nu anticipează creșteri semnificative de capital	2
				3
				4
				5
II. Calitatea activelor (A)				
1.	Rata generală de risc (Active din bilanț și din afara bilanțului ponderate în funcție de risc / Active din bilanț și din afara bilanțului la valoare contabilă)	\leq (media pe sistem sau "grup bănci" – 30%)		1
		$>$ (media pe sistem sau "grup bănci" – 30%)		2
		\leq (media pe sistem sau "grup bănci" – 10%)		3
		$>$ (media pe sistem sau "grup bănci" – 10%)		3
		\leq (media pe sistem sau "grup bănci" + 10%)		4
		$>$ (media pe sistem sau "grup bănci" + 10%)		4
	\leq (media pe sistem sau "grup bănci" + 30%)		5	
	$>$ (media pe sistem sau "grup bănci" + 30%)		5	

Nc	Indicator (formula)	Interval	Rating
2.	Credite restante și îndoielnice (valoare netă) / Total portofoliu de credite (la valoare netă)	≤ 2%	1
		2,1–4%	2
		4,1–6%	3
		6,1–8%	4
		> 8%	5
3.	Rata riscului de credit la valoare netă (2) (Credite și dobânzi clasificate în “îndoielnice” + “pierdere” / Total credite și dobânzi clasificate)	≤ 8%	1
		8,1–15%	2
		15,1–30%	3
		30,1–50%	4
		> 50%	5
4.	Ponderea creditelor și dobânzilor clasificate în “substandard” + “îndoielnice” + “pierdere” / Capitaluri proprii + Provizioane	≤ 5%	1
		5,1–15%	2
		15,1–30%	3
		30,1–50%	4
		> 50%	5
5.	Creanțe restante + îndoielnice / Total active (valoare netă)	≤ 2%	1
		2,1–4%	2
		4,1–6%	3
		6,1–8%	4
		> 8%	5
6.	Gradul de acoperire a riscului de credit (Provizioane constituite / Provizioane necesare)	> 90%	1
		90–89,9%	2
		60–79,9%	3
		20–59,9%	4
		< 20%	5
7.	Creanțe restante și îndoielnice nete ≤ n% Capitaluri proprii (Cri ≤ n% Cp)	Cri ≤ 30% Cp și Cp > 0	1
		30% Cp < Cri ≤ 50% Cp și Cp > 0	2
		50% Cp < Cri ≤ 70% Cp și Cp > 0	3
		70% Cp < Cri ≤ 100% Cp și Cp > 0	4
		Cri > Cp sau Cp < 0	5
8.	Rata de acoperire a activelor (Fonduri proprii - Credite și dobânzi clasificate în “îndoielnic” și “pierdere” la valoare netă) / Total activ la valoare netă	≥ 8%	1
		7–7,9%	2
		5–6,9%	3
		2–4,9%	4
		< 2%	5
9.	Credite acordate clientelei (valoare brută) / Total activ la valoare brută	≤ 50%	1
		50,1–55%	2
		55,1–60%	3
		60,1–65%	4
		> 65%	5
10.	Credite acordate clientelei (valoare brută) / Surse atrase și împrumutate	≤ 60%	1
		60,1–65%	2
		65,1–70%	3
		70,1–75%	4
		> 75%	5
III. Profitabilitate (P)			
1.	ROA (Profit net / Total activ la valoare netă)	≥ 5%	1
		4–4,9%	2
		3–3,9%	3
		0,6–2,9%	4
		< 0,6	5

Nc	Indicator (formula)	Interval	Rating
2.	ROE (Profit net / Capitaluri proprii)	≥ 11%	1
		8–10,9%	2
		6–7,9%	3
		4–5,9%	4
		< 4	5
3.	Rata rentabilității activității de bază (Venituri din exploatare – Venituri din provizioane) / (Cheltuieli de exploatare – Cheltuieli cu provizioanele)	> 150%	1
		125–150%	2
		115–124,9%	3
		100–114,9%	4
		< 100%	5
IV. Lichiditate (L)			
1.	Lichiditate curentă (Active curente / Pasive curente)	> 130%	1
		100–130%	2
		80–99,9%	3
		70–79,9%	4
		< 70%	5
2.	Rata lichidității (Active lichide*) / Total depozite atrase)	> 50%	1
		35–49,9%	2
		25–34,9%	3
		15–24,9%	4
		<14,9%	5
3.	Credite acordate clienței (valoare brută) / depozite atrase de la clienți	<85%	1
		85–104,9%	2
		105–114,9%	3
		115–125%	4
		> 125%	5

*) Active lichide = moneda aflată la bănci, depozite la vedere ale băncii la BNR (Banca Națională a României), depozite la vedere ale băncii la alte bănci corespondente.

Definirea rating-urilor rezultate din analiza indicatorilor pentru componenta “management”:

Rating “1” indică performanțe remarcabile ale managementului și consiliului de administrație și practici corespunzătoare de administrare a riscului în funcție de mărimea, complexitatea și profilul de risc al instituției. Toate riscurile semnificative sunt efectiv identificate, măsurate, monitorizate și controlate.

Rating “2” indică performanțe satisfăcătoare ale managementului și consiliului de administrație referitoare la mărimea, complexitatea și profilul de risc al instituției. Deficiențele minore care pot să apară nu influențează siguranța și viabilitatea instituției. În general, riscurile și problemele semnificative sunt efectiv identificate, măsurate, urmărite și controlate.

Rating “3” indică performanțe ale managementului și consiliului de administrație sau practici de administrare a riscurilor mai puțin satisfăcătoare, care necesită îmbunătățiri.

Capacitatea factorilor de decizie poate fi insuficientă pentru tipul, mărimea sau condiția instituției. Problemele și riscurile semnificative pot fi inadecvat identificate, măsurate, monitorizate sau controlate.

Rating “4” indică performanțe deficitare ale managementului și consiliului de administrație sau practici de administrare a riscurilor inadecvate.

Dimensiunea deficiențelor și a expunerii la risc este excesivă. Problemele și riscurile semnificative inadecvat identificate, măsurate, urmărite, controlate impun luarea unor măsuri urgente din partea factorilor de decizie.

Rating “5” indică deficiențe critice în activitatea managementului și consiliului de administrație sau curențe severe în administrarea riscurilor. Managementul și consiliul de administrație nu au demonstrat capacitatea de a corecta problemele și de a implementa practici corespunzătoare de administrare a riscurilor. Problemele și riscurile semnificative sunt identificate, măsurate, urmărite sau controlate inadecvat și continuă să amenințe viabilitatea instituției. Este necesară înlocuirea sau întărirea managementului și a consiliului de administrație.

ANEXA 3

Problema ancorei monetare în perspectiva aderării la Uniunea Europeană^{*)}

După “experimentul monetarist” din anii '80 ai secolului XX, atenția multor bănci centrale s-a deplasat de la evoluția agregatelor monetare spre “țintirea” ratei inflației («direct inflation targeting»¹⁾). În acest mod, sunt eliminate obiective intermediare, menținerea inflației la un nivel minim acceptabil devenind ținta finală și nemijlocită.

În general, acest tip de abordare a politicii monetare a dat rezultate remarcabile în țări cu economie de piață matură, pe deplin funcțională, cu un grad ridicat de integrare eficientă în economia mondială²⁾. De asemenea, statele care au adoptat strategia “DIT” dispuneau deja de premisele necesare pentru succesul politicii anti-inflaționiste.

Mutatis mutandis, poate fi observată această condiționare și în cazul unor economii în tranziție sau în curs de afirmare (așa-numitele economii de piață “emergente”). Astfel, în ultima parte a anilor '90, au optat pentru “DIT” Cehia, Polonia, Brazilia, Chile, ș.a. În toate cazurile menționate, în momentul adoptării inflației ca țintă “directă” ritmul creșterii prețurilor nu depășea 10% (rata anuală).

În aceste condiții, declararea prematură a inflației drept țintă principală, finală și directă a politicii monetare, în loc să conducă la sporirea credibilității autorităților monetare, riscă să erodeze și mai mult “ imaginea publică ” a politicilor macroeconomice.

Premisele unei politici monetare anti-inflaționiste eficiente implică, în mod deosebit, elaborarea și implementarea unei politici fiscal-bugetare “sănătoase” (deficit bugetar limitat, fără posibilitatea monetizării), piețe monetar-valutar-financiare integrate funcțional, un sistem bancar consolidat și performant, corelații organice între economia nominală și cea reală.

În consecință, pentru economia României, este, în continuare, necesară o strategie “intermediară” care să-și propună realizarea unei *dezinflații* accelerate și continue³⁾ (cel puțin în medie semestrială). O astfel de *strategie intermediară* va avea drept bază monitorizarea complexă atât a principalelor agregate monetare, cât și a evoluției cursului de schimb al monedei naționale. *Desigur, în cazurile extreme, “ancora” monetară și cea valutară (cursul de schimb) nu pot fi utilizate simultan.* Dar, pentru o strategie a tranziției, corelarea unui obiectiv intermediar reprezentat de un agregat monetar semnificativ cu nivelul cursului de schimb valutar nu este numai necesară, ci și posibilă. Evident, eficiența politicii monetare

^{*)} *Sinteză realizată pe baza comunicării prezentate în mai 2000 (sesiunea științifică “Ancorele antiinflaționiste într-o economie în tranziție”).*

¹⁾ *În continuare, va fi utilizat acronimul “DIT”.*

²⁾ *Exemple în ordinea cronologică a adoptării “DIT”: Noua Zeelandă, Canada, Marea Britanie, Finlanda, Suedia, Australia, ș.a.*

³⁾ *În sensul “Strategiei naționale de dezvoltare economică a României pe termen mediu” (martie 2000).*

și valutare este condiționată de progresul efectiv al restructurării economice, prin reducerea – până la eliminare – a rigidităților din economia reală. În ultimă instanță, problema “decalajelor în timp” (time lags) între semnalele politicii monetare și efectele propriu-zise asupra ratei inflației reprezintă interfața dintre economia nominală și cea reală.

În ceea ce privește dimensiunea monetară a strategiei pe care am numit-o *intermediară*, este necesară perfecționarea statisticii masei monetare. Astfel, pentru sistemul monetar-bancar, alături de baza monetară (M_0) și agregatele monetare M_1 (masa monetară în sens restrâns) și M_2 (în sens larg), se va dovedi utilă calcularea lui M_3 , pentru a pune mai bine în evidență conexiunile dintre piața monetară propriu-zisă și diferitele componente ale pieței capitalurilor (inclusiv gradul de monetizare al datoriei publice). Iar valorificarea informațiilor monetare presupune activarea pieței secundare a titlurilor de stat și “eliberarea” băncii centrale din poziția de debitor net față de sistemul bancar⁴⁾.

Presupunând că cea mai dificilă perioadă de asanare a sistemului bancar se va încheia în anul 2000, va rămâne, în continuare, necesitatea monitorizării atente a deficitului de cont curent al balanței de plăți și a evoluției datoriei externe (cazul anului 1999 a fost edificator în acest sens).

În aceste condiții, o strategie tip “DIT” nu poate fi adoptată, cu șanse reale de succes, cel puțin pe termen scurt și mediu. Din aceste motive, am folosit formula – relativ insolită – de *ancoră monetar-valutară*.

Experiența altor țări în tranziție din Europa Centrală este deosebit de utilă pentru o analiză comparativă. Astfel, dacă ne referim la Polonia, se constată o varietate a țințelor antiinflaționiste urmărite de-a lungul anilor '90: de la cursul valutar (începutul anilor '90), rata dobânzii (în paralel cu un curs de tip “crawling peg”) și până la “DIT” (din ianuarie 1999).

Într-o primă fază, opțiunea pentru inflație ca țință directă nu a corespuns integral modelului ancorei “unice”, deoarece Polonia a menținut sistemul “crawling peg”, până în aprilie 2000. Totuși, banda fluctuării permise a fost mărită la $\pm 15\%$, în martie 1999, față de cursul central al “coșului valutar” (format din Euro, cu o pondere de 55%, și USD, având ponderea de 45%).

În 1999, țința monetară urmărită de Banca Națională a Poloniei (BNP) a constatat în limitarea ratei anuale a inflației în marja 8 – 8,5%. Ca urmare a diminuării ratei lunare a inflației în trim. I (1999), sub nivelul prognozat, Consiliul Politicii Monetare a decis ca marja ținței să fie coborâtă la 6,6–7,8%: “Dar această țință nu a fost atinsă; în decembrie, rata anuală a inflației a reprezentat 9,8%. Deci inflația a fost mai mare la sfârșitul lui 1999 decât la sfârșitul lui 1998. Totuși, datorită ritmului scăzut al creșterii prețurilor în prima parte a anului, rata anuală

⁴⁾ Apărută în urma operațiunilor realizate, pentru prima dată, în 1997, poziția “captivă” a BNR s-a accentuat în 1998 și s-a menținut în 1999: “Situarea băncii centrale pe poziția de debitor net al sistemului bancar și insuficiența instrumentelor de sterilizare a excesului de lichiditate au subminat, și în acest an, capacitatea BNR de a impune ... un control sever și constant asupra lichidității din sistem” (BNR, «Raport anual - 1999», p. 69).

medie a inflației a fost de 7,3%, ceea ce a reprezentat o scădere de 4,5 puncte procentuale față de anul precedent” (1998)⁵⁾.

Din aprilie 2000, Polonia a trecut de la un curs valutar de tipul “crawling peg” la un curs flotant (“free floating”). Astfel, poate fi observată gradualitatea abordării inflației ca țintă directă.

Studii recente, bazate pe o analiză comparativă internațională, demonstrează că țările cu economie în tranziție sau “emergente”, de regulă, adoptă pe deplin inflația ca țintă monetară unică (“full-fledged inflation targeting”) “numai atunci când dispun de o poziție fiscală solidă, un sistem financiar stabil – deosebit de important pentru acest grup de țări – și de o vulnerabilitate redusă față de șocurile valutare”⁶⁾.

Pentru țările candidate, pregătirea aderării la Uniunea Europeană (UE) ridică exigențe sporite atât pentru evoluția ratei inflației, cât și pentru evoluția cursului de schimb valutar⁷⁾.

Având în vedere multitudinea și complexitatea obiectivelor urmărite în procesul de preaderare, pentru fiecare stat candidat, este necesară elaborarea și realizarea consecventă a unei strategii implicând o ierarhizare coerentă și realistă a priorităților economice și financiare.

În acest sens, este necesară o viziune clară, bine fundamentată asupra corelației dintre îndeplinirea condițiilor general valabile pentru aderarea la UE și criteriile formării Uniunii Economice și Monetare (UEM), în perspectiva adoptării monedei unice (“zona Euro”).

Reflectând poziția Comisiei Europene, Pedro Solbes (Comisar pentru problemele economice și monetare) a subliniat că, după primirea în UE a țărilor candidate, “*Tratatul* (asupra Uniunii Europene) este suficient de flexibil pentru a permite diferite regimuri valutare, pe drumul către adoptarea Euro. Singurele tipuri de cursuri incompatibile cu SME 2 (Sistemul Monetar European) sunt cursurile valutare complet flotante (“fully floating”), “crawling pegs” și cele legate (“pegs”) de ancore altele decât Euro”.

Toate statele admise în UE vor trebui să participe la SME, dar numai după o perioadă de cel puțin doi ani, dacă îndeplinesc criteriile de convergență, vor putea adopta Euro, devenind membre ale UEM: “...În țările candidate, agenda reformelor necesare pentru accesul la UE trebuie să aibă prioritate față de măsurile politice inspirate de participarea la UEM, cum sunt criteriile convergenței nominale”⁸⁾.

Prof. dr. Lucian C. IONESCU,
Institutul Bancar Român

⁵⁾ NBP, «Annual Report - 1999», p. 20.

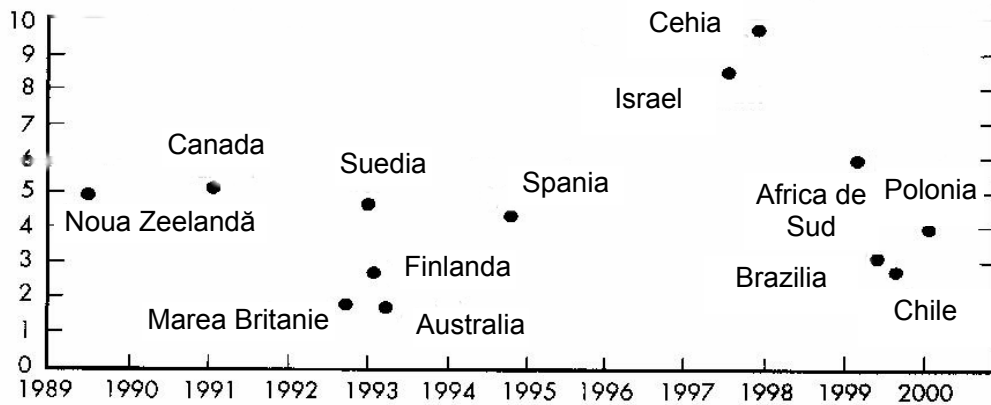
⁶⁾ “IMF Survey”, October 23, 2000 (p. 349).

⁷⁾ «Uniting Europe», No. 115 - 2 October 2000.

⁸⁾ *Idem*.

Anexa A

Nivelul inflației în momentul adoptării strategiei "DIT" (în %)

Sursa: «IMF Survey», colecția 2000.

Anexa B

Tipul cursurilor de schimb în țările candidate la UE (aprilie 2000)

	Fixed		Limited flexibility			More flexible		
	Currency union	Currency board	Conventional peg	Narrow band	Tightly managed	Broad band	Relatively free float	Free float
Bulgaria	◆	●					○	
Cehia	◆		○	→			○	●
Estonia	◆	●						
Ungaria	◆		○	→	●			
Letonia	◆		●					
Lituania	◆	●						
Polonia	◆		○	→		○	→	●
România	◆					○	→	●
Slovacia	◆					○	→	●
Slovenia	◆				●			

◆ Regimul valutar în momentul aderării la UEM
 ● Regimul valutar în vigoare
 ○ Regim valutar anterior

Sursa: Bank of England, «Practical issues arising from the Euro», June 2000.

ANEXA 4

- **Material privind sistemul bancar din România, pregătit pentru anuarul «Global Survey 2002 – Regulatory and Market Developments», editat de Institute of International Bankers (SUA)**
 - BNR – Direcția Reglementare și Autorizare
 - IBR – membru asociat al IIB

ROMANIA

Regulatory Framework

In order to meet the conditions arising from the Agreement with the International Monetary Fund, in 2001 the legal framework was improved as follows:

- **Law no. 58/1998 – The Banking Law** – imposing tougher requirements to hold managerial positions in banks and the compulsory approval by the National Bank of Romania of the members of the board of directors, and the introduction of quality requirements for significant shareholders.
- **Law no. 101/1998 - the National Bank of Romania's Statute** – achievement of a legal framework allowing the cooperation between the National Bank of Romania and the competent authorities in other countries.
- **Law no. 83/1998 - the banks' bankruptcy procedure** – allowing for an accelerated initiation of bankruptcy procedures for an insolvent bank and shortening the time for removing such a bank from the system. The result is a better protection of the depositors and a mitigation of contamination risk.

During the period under review, so as to be in line with the international standards, new regulations came into force dealing with 1) the supervision of the banks' foreign exchange positions, imposing limits for every foreign currency and computing the total foreign exchange position by "short-hand" method; 2) banks' licensing; 3) improved rules on bank liquidity; and 4) know-your-customer standards, which aim at ensuring a proper framework as regards anti-money laundering. These rules apply the Basel Committee recommendations, permitting banks to draw up their own policies and procedures of knowing their customers.

As regards the accounting system for banks, this is largely in line with the related European standards. An extremely important event in this field was the issuance in 2001 of the Accounting Regulations harmonized with Directive No. 86/635/EEC and the International Accounting Standards applicable to credit institutions.

In the payments field, an important achievement was the issuance of the NBR Regulation no. 1/2002 regarding the large value funds transfer system. The regulation sets the principles and the way of performing the processing and the gross settlement of large value payments during the same banking day by TransFonD S.A., in its capacity as the National Bank of Romania's agent.

With regard to the movement of capital, by the recent amendment to the NBR Regulation no. 3/1997 on the performance of foreign exchange transactions (Circular no. 26/2001), the capital operations scheduled for 2001-2002 were liberalized (e.g. the residents' direct investments abroad; the residents' real investments abroad; the admittance of the securities and units of national collective investment bodies in the foreign markets). At the same time, the regulatory framework required for the achievement of the gradual liberalization of other capital operations, at present under authorization, has been created.

As result of the ongoing harmonization process with the EU and international standards, the following regulations are in the process of being issued:

- rules on consolidated financial statements of credit institutions;
- rules on financial derivative instruments; and
- new rules concerning classification of loans and placements and their provisioning. Beginning January 1, 2003, an additional classification criterion has been introduced besides the former ones (debt service and initiation of legal proceedings), namely the debtor's financial standing, used only for the assessment of an economic non-banking entity.

Developments with Regard to Credit Cooperative Organizations

Further to the provisions of the Government Emergency Ordinance no. 97/2000, as subsequently approved by the Law no. 200/2002, the last stage of the licensing process is developing. The credit cooperative organizations being rejected in any stage of the licensing process are legally dissolved and thereafter liquidated.

In light of the new legislative framework regarding credit cooperative organizations, the National Bank of Romania is set to push ahead with the regulation of their activity mindful of their status as credit institutions. In this respect, credit cooperative organizations will have the same prudential requirements as banks, set by National Bank of Romania regulations and harmonized with the European directives.

Depositor Protection Arrangements

At present, the Banking Deposits Guarantee Fund may cover up to Lei 100,453,000 per depositor, subject to semi-annual adjustments based on the consumer price index.

Treatment of Non-Domestic Financial Institutions

In accordance with the legal provisions in force, banks established as subsidiaries of foreign banks or of other foreign legal persons are treated the

same as Romanian legal persons, while foreign banks' branches operating in Romania comply, to a large extent, with the regime applied to Romanian legal persons (for instance, activities allowed to be provided, terms for granting or withdrawing the licence, management and capital requirements).

Market Developments

During the period under review, the main goal of the supervisory process was its quality, achieved by:

- Improvement of the Uniform Banking Rating System – CAAMPL, by including a new indicator - banks' liquidity, beginning in July 2001.
- Increased cooperation with other supervisory authorities by agreements on information sharing, as provided by Directive 2000/12/EC.
- Strengthening cooperation with the domestic supervisory authorities in charge of the supervision of other components of the financial sector. In this respect, in April 2002 the NBR concluded a Cooperation Agreement with the National Securities Commission and the Insurance Supervisory Commission. Likewise, the NBR co-operates with foreign supervisory authorities - the Memorandum of Understanding with the National Bank of Moldova and with the Central Bank of Cyprus were concluded, while the negotiation process with six other foreign supervisory bodies is in progress.
- Development, within the PHARE program, of two projects: (1) the improvement of the early warning system aimed at achieving an IT program with a high level of accuracy and forecasting capacity, and (2) the development of a system for assessing the exposure against the market risk.

Beginning in October 2001, the Supervision Department assesses on a monthly basis the quality of the supervision activity, considering the banking system performance and the harmonization with the Basic Principles for Effective Banking Supervision adopted by the Basel Committee.

The actions for strengthening the supervisory ability resulted in significant progress in the trend of some indicators, especially those defining the loans portfolio quality. The measures for improving the banking system's capitalization led to an important increase in the solvency ratios.

As for the structure of the Romanian banking system, in 2001 two significant changes occurred:

- the completion of the privatization process of Banca Agricola S.A.; and
- the purchase, by foreign investors, of the main share of West Bank S.A. and Banca Comerciala (Unirea) S.A.

The market share of the foreign-owned banks increased from 50.9 percent to 54.2 percent, and at the same time the public sector's position decreased from 46.1 percent to 42.9 percent, while there was a slight decrease of the domestic private owned banks sector (from 3.0 to 2.9 percent).

The Romanian payment and settlement systems are subject to an ongoing reorganization and development process for implementing an interbank electronic payment system, in line with the European Union.

Volume apărute în cadrul colecției ESEN - 2 în anul 2001
Probleme ale integrării României în Uniunea Europeană.
Cerințe și evaluări

Issues on Romania's integration into the European Union.
Requirements and evaluation

Stadiul negocierilor în vederea aderării la UE a statelor candidate
din Europa Centrală și de Est

Impactul adoptării acquis-ului comunitar privind
politica comercială comună în perspectiva aderării la UE

Implicațiile adoptării acquis-ului comunitar privind
politicile comerciale în domeniul produselor agroalimentare

Impactul adoptării politicii agricole comune (PAC)
asupra pieței principalelor produse agroalimentare românești

Politica industrială în perspectiva aderării la UE

Politica energetică în perspectiva aderării la UE

Sistemul impozitelor și taxelor
în Uniunea Europeană și în România

CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
Redactor-șef: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Flavia FUERU
Prezentare grafică: Mihaela PINTICĂ
Coperta: Nicolae LOGIN
